

Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Πληροφορικής
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Προηγμένα Συστήματα Πληροφορικής»

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Τίτλος Διατριβής	Αθήνα - Δημαρχείο Αθηνών: Καλλιτέχνες και πρωτότυπα έργα τέχνης Athens-City Hall of Athens: Artists and Original Artwork
Όνοματεπώνυμο Φοιτητή	Γεωργία Λιάπη
Πατρώνυμο	Γεώργιος
Αριθμός Μητρώου	ΜΠΣΠ/17039
Επιβλέπων	Δημήτρης Βέργαδος, Αν. Καθηγητής

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

(υπογραφή)

(υπογραφή)

(υπογραφή)

Δημήτριος Βέργαδος
Αναπληρωτής Καθηγητής

Ιωσήφ Στεφάνου
Ομότιμος Καθηγητής

Χρήστος-Νικόλαος Αναγνωστόπουλος
Καθηγητής

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
Τμήμα Πληροφορικής
Π.Μ.Σ. ΠΡΟΗΓΜΕΝΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
Ψηφιακός Πολιτισμός

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τίτλος Μ.Δ.Ε. :
**«Αθήνα - Δημαρχείο Αθηνών:
Καλλιτέχνες και πρωτότυπα έργα τέχνης»**

ΓΕΩΡΓΙΑ ΛΙΑΠΗ
ΜΠΣΠ 17039

Επιβλέπων: Δρ. Δημήτριος Δ. Βέργαδος, Αν. Καθηγητής

Πειραιάς, 2019

Τριμελής εξεταστική επιτροπή

Δρ. Δημήτριος Βέργαδος

Δρ. Ιωσήφ Στεφάνου

Δρ. Χρήστος - Νικόλαος
Αναγνωστόπουλος

Αναπληρωτής Καθηγητής

Ομότιμος Καθηγητής

Καθηγητής

Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Σχολή τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών
Τμήμα Πληροφορικής
Π.Μ.Σ ΠΡΟΗΓΜΕΝΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ, Ψηφιακός Πολιτισμός

[Γεωργία, Λιάπη], M.Sc. Ψηφιακός Πολιτισμός
Copyright ©, 2019

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ' ολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Αθήνα

1834 πρωτεύουσα της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας

Δημαρχείο Αθηνών

1874 ανέγερση κτιρίου

Καλλιτέχνες και πρωτότυπα έργα

1938 Γιώργος Γουναρόπουλος (τοιχογραφία 113τ.μ.)

1937 – 1940 Φώτης Κόντογλου (τοιχογραφία σαράντα μορφών)

1936 – 1992 Λουκία Γεωργαντή (τριάντα έξι ομοιώματα Δημάρχων)

1987 Τάκης Παρλαβάντζας (έξι βιτρώ)

1999 Βλάσιος Τσοτσώνης (δύο ψηφιδωτά)

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία αποτελεί μία γέφυρα μνήμης στη λήθη του χρόνου, με στόχο να αποτίνει φόρο τιμής στην πόλη των Αθηνών, την πρωτεύουσα του Ελληνισμού, από τις 18 Σεπτεμβρίου του 1834 έως και σήμερα.

*Η παρούσα Μ.Δ.Ε. αφιερώνεται
Στα παιδιά μου Ελένη και Γεώργιο*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (Μ.Δ.Ε.) εκπονήθηκε στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Πληροφορικής, στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Προηγμένα Συστήματα Πληροφορικής, με κατεύθυνση στον Ψηφιακό Πολιτισμό.

Σκοπός του πονήματος είναι η ανάδειξη της ιστοριογραφίας της πόλης των Αθηνών του 19^{ου} αιώνα καθώς και της ανέγερσης και φιλοτέχνησης του Δημαρχείου Αθηνών. Η παρούσα μεταπτυχιακή επικεντρώνεται σε δύο μέρη, στην «Ευρωπαϊκότητα» της νέας πόλης των Αθηνών του 19^{ου} αιώνα και στην «Ελληνικότητα» των έργων τέχνης του Δημαρχείου Αθηνών.

Συγκεκριμένα, το περιεχόμενο της εργασίας καλύπτει τα ακόλουθα θέματα:

1. Την ανάδειξη των γεγονότων και παραγόντων που συνετέλεσαν στην προαγωγή της πόλης των Αθηνών του 19ου αιώνα, από μια μικρή κωμόπολη, σε πρωτεύουσα του Ελληνισμού.
2. Την ιστορική εξέλιξη, από την ανέγερσή (1874) μέχρι και σήμερα, του κτηρίου του Δημαρχείου Αθηνών.
3. Την παρουσίαση των Ελλήνων καλλιτεχνών και των πρωτότυπων έργων τους, που φιλοτεχνούν εσωτερικά το Δημαρχείο Αθηνών.

Τέλος, προτείνει:

1. Η 18^η Σεπτεμβρίου, ημερομηνία ανακήρυξης της Αθήνας ως πρωτεύουσα του Ελληνισμού, να θεσπιστεί ως επίσημη εορτή της πόλης των Αθηνών.
2. Τον σχεδιασμό ψηφιακής πολιτιστικής διαδρομής στην Αθήνα.
3. Την αξιοποίηση και ανάδειξη των καλλιτεχνών καθώς και των πρωτότυπων έργων τους, μέσω ψηφιακών τεχνολογιών.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου Δρ. Δημήτριο Δ. Βέργαδο για την πολύτιμη καθοδήγησή του και τον χρόνο που διέθεσε για την αναβάθμιση του περιεχομένου μέσω των εύστοχων παρατηρήσεων του. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους υπαλλήλους του Δημαρχείου Αθηνών, το προσωπικό της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Αθηνών, της Δημοτικής βιβλιοθήκης της Αθήνας και του Πειραιά, καθώς και τους υπαλλήλους του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου.

Επιπρόσθετα, οφείλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, που μου συμπαράσταθη όλα τα χρόνια της φοίτησης μου στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους/ τις κ.κ.:

- I. Δρ. Φαίδων Θεοφανίδη, Επίκουρος Καθηγητής Μάρκετινγκ
- II. Δρ. Γεώργιο Τσουραπά, Αντιπρόεδρος, Lorton Stone, LLC
- III. Παναγιώτη Λιάπη, (BEng, MSc), IBM-EMEA Network Support
- IV. Βασίλη Κουτρώνα, Μουσικοσυνθέτης
- V. Βίκυ Χυτά, Προϊσταμένη, Δημόσιες και Διεθνείς Σχέσεις, Δημαρχείο Αθηνών
- VI. Μαρία Ραχιώτη, Δημόσιες και Διεθνείς Σχέσεις, Δημαρχείο Αθηνών

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο τίτλος της Μ.Δ.Ε. είναι «Αθήνα-Δημαρχείο Αθηνών: Καλλιτέχνες και πρωτότυπα έργα τέχνης».

Το πρώτο μέρος της μεταπτυχιακής εργασίας καλύπτει μια συνοπτική ιστορική αναδρομή μέχρι και την απόφαση ανακήρυξης της Αθήνας ως πρωτεύουσας του Ελληνισμού, στις 18 Σεπτεμβρίου 1834. Σε αυτό το σημείο, αναλύονται κυρίως, οι ευρωπαϊκές επιρροές μέσω της πολιτικής και της αρχιτεκτονικής, οι οποίες συνετέλεσαν στη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής πόλης, με νεοκλασικούς μνημειακούς και κτιστούς χώρους. Ακόμη, αναφέρονται οι ενέργειες υλοποίησης του σχεδιασμού της νέας πόλης, μέχρι και τον πρώτο θεμέλιο λίθο των ανακτόρων από το βασιλιά Όθωνα.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται η μελέτη περίπτωσης (case study) του Δημαρχείου Αθηνών και η ιστορική ανάδρομή από την ανέγερσή του (1874) μέχρι και σήμερα. Το Δημαρχείο συμβολίζει την ίδια την πόλη, καθώς αντανακλά την ιστορία και τον πολιτισμό της. Άλλωστε, ένα Δημαρχείο στεγάζει τις κυρίες διοικητικές αρχές μιας πόλης και είθισται να εκπροσωπεί τα πολιτισμικά της στοιχεία. Η αναδρομή στην ιστορία της Αθήνας ολοκληρώνεται με την ανάδειξη των πολιτισμικών συμβόλων μέσω των πρωτότυπων έργων τέχνης, του Δημαρχείου μέχρι τον 20^ο αιώνα.

Η αναφορά στον εσωτερικό πολιτιστικό διάκοσμο του πρώτου ορόφου άπτεται σε σπουδαίους καλλιτέχνες με πρωτότυπα διασωθέντα έργα, όπως του Γιώργου Γουναρόπουλου (τοιχογραφία 113τ.μ.), του Φώτη Κόντογλου (τοιχογραφία σαράντα μορφών), της Λουκίας Γεωργαντή (τριάντα έξι ομοιώματα Δημάρχων), του Τάκη Παρλαβάντζα (έξι βιτρώ) και του Βλάσιου Τσοτσώνη (δύο ψηφιδωτά). Τα πρωτότυπα έργα τοιχογραφιών και ψηφιδωτών εκπροσωπούν την «Ελληνικότητα» της γενιάς του '30 και αναδεικνύουν την Ελληνική πνευματική δραστηριότητα, η οποία διατηρώντας την αυθεντικότητά της, άλλοτε συμπαρατάσσεται και άλλοτε διαχωρίζεται από τα στοιχεία της τότε σύγχρονης τέχνης.

Η συλλογή στοιχείων, απαίτησε πολύ χρόνο λόγω της περιορισμένης βιβλιογραφίας και ηλεκτρονικών πηγών. Η μεγαλύτερη έλλειψη στοιχείων παρατηρήθηκε σε θέματα που άπτονται στο Δημαρχείο Αθηνών και ιδιαίτερα σε αναφορές και περιγραφές των πρωτότυπων έργων του πρώτου ορόφου του Δημαρχείου και κατά περίπτωση στους καλλιτέχνες φιλοτέχνησής του.

Η έλλειψη βιογραφικών στοιχείων του αρχιτέκτονα Παναγιώτη Κάλκου αντιμετωπίστηκε με την εύρεση ενός εγχειρήματος του 1972. Οι συλλεκτικές εκδόσεις του Δημαρχείου, αν και αποτέλεσαν τους κύριους σταθμούς μελέτης, είχαν έλλειψη ως προς την αναφορά και περιγραφή των δύο ψηφιδωτών του καλλιτέχνη Βλάσιου Τσοτσώνη. Η έρευνα αυτών των θεμάτων αντιμετωπίστηκε κατόπιν εξονυχιστικής ανάλυσης και διασταύρωσης πληροφοριών διάφορων βιβλιογραφιών και ηλεκτρονικών πηγών. Σημειώνεται δε πώς για τα ομοιώματα Δημάρχων δίδονταν συνολικά μόνο γενικές πληροφορίες. Η συλλογή περισσότερων πληροφοριών για κάθε ομοίωμα Δημάρχου, πραγματοποιήθηκε μέσω αναζήτησης σε διαδικτυακές μηχανές και βιβλιογραφίες, προκειμένου να παρουσιαστεί σαφής εικόνα του βίου και του έργου τους. Η έλλειψη φωτογραφικού υλικού, κυρίως των πρώτων ετών ανέγερσης του Δημαρχείου Αθηνών, ξεπεράστηκε από το αρχείο του Εθνικού

Ιστορικού Μουσείου. Στο παρόν πόνημα παρουσιάζεται πρωτότυπο φωτογραφικό υλικό, το οποίο αναλύεται εκτενώς με βάση τους ερευνητικούς στόχους της Μ.Δ.Ε.

Το πόνημα αυτό προτείνει την ημερομηνία ανακήρυξης της Αθήνας ως πρωτεύουσα του Ελληνισμού, 18 Σεπτεμβρίου, ως επίσημη εορτή της πόλης των Αθηνών, όπως είθισται με τις ιστορικές παραδόσεις και την Ελληνική πολιτισμική ιδιοπροσωπία. Τέλος, με σεβασμό στην ιστορία της πόλης των Αθηνών και στους πολιτιστικούς θησαυρούς του Δημαρχείου Αθηνών, προτείνεται η αξιοποίηση και ανάδειξη αυτών μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας. Η ψηφιοποίηση αυτών των πρωτότυπων έργων της Ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς δύναται να αποτελέσει πηγή γνώσης και μελέτης σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Η Μ.Δ.Ε. συνοδεύεται από δύο ολιγόλεπτες προβολές με τίτλο:

α) Αθήνα.

<https://www.youtube.com/watch?v=znITmpo0eeo>

β) Δημαρχείο Αθηνών: Καλλιτέχνες και πρωτότυπα έργα τέχνης.

<https://www.youtube.com/watch?v=vqK1f7QWNAo>

Χρήση προγραμμάτων: Power Point, Visio, Audacity, Movie Maker, You Tube.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αθήνα, πρωτεύουσα, Δημαρχείο Αθηνών, Παναγιώτης Κάλκος, Γιώργος Γουναρόπουλος, Φώτης Κόντογλου, Λουκία Γεωργαντή, Τάκης Παρλαβάντζας, Βλάσιος Τσοτσώνης, σχεδιασμός πολιτιστικής διαδρομής, σχεδιασμός εικονικού περιβάλλοντος.

ABSTRACT

The title of this thesis is "Athens-City Hall of Athens: Artists and Original Artwork". The aim is to bring to light important events that lead 19th century Athens to ascend from a small town, to the capital of Greece and to study the Greek cultural evolution through the examination of the artworks housed in one of the most important buildings of the capital, the Athens City Hall.

The present postgraduate dissertation focuses on two parts, the European influences on the new city of Athens and the examination of the artworks of the Athens City Hall where the Greek artists of that era promoted the Greek identity.

The first part of the dissertation covers a brief historical overview up and until the decision to declare Athens the capital of Hellenism, on the 18th of September 1834. The aim is to analyze the European influences through politics and architecture, and their contribution to the creation of a European city, with neoclassical monuments and built spaces. The plans for the design of the new city, up to the first foundation stone of the palace by King Otto, are also reviewed.

The second part presents the case study of the City Hall of Athens and its historical evolution, from its construction (1874) to the present. The Town Hall symbolizes the city itself reflecting its history and culture. After all, a City Hall houses the main administrative authorities of a city and represents its cultural elements. This historical review of the city of Athens concludes with the emergence of Greek cultural symbols within the Town Hall's 20th century original artworks. The reference to the first-floor interior decoration focuses on great artists with original surviving works, such as George Gounaropoulos (mural 113sqm), Fotis Kontoglou (forty frescoes), Lucia Georganti (small statues of thirty-six mayors), Takis Parlavantza (six stained-glass windows/ vitraux), and Vlasios Tsotsonis (two mosaics). The original frescoes and mosaics represent the desire of the 1930s generation to promote the Greek spiritual activity, which, while retaining its authenticity, sometimes aligns and other times diverges from the elements of contemporary art.

Data collection took a long time due to the limited literature and electronic sources. The biggest lack of data was observed in topics relating to the City Hall of Athens and in particular, references and descriptions of the original artworks of the first floor of the City Hall and occasionally, in relation to the artists of these works of art. The lack of detail in the biography of the architect, Panayiotis Kalkos, was addressed with the discovery of a 1972 paper. The collective editions of the Town Hall constituted the main study references, but were missing references and descriptions of the two mosaics of artist Vlasios Tsotsonis. The lack of detail in these topics was addressed with thorough analysis and cross-referencing of information from various bibliographies and online resources.

It is noted that the collective editions contained only general information of the Mayors miniature statues. Additional information was collected for each Mayor statue, through research of bibliographies and with the use of web engines, in order to present a clear picture of their life and work.

The lack of photographic material, especially for the early years of the construction of the Athens City Hall, was addressed with further research of the National Historical Museum archives. This dissertation presents original photographic material, accompanied with detailed analysis, in order to meet the set objectives.

This thesis proposes the date of the proclamation of Athens as the capital of Hellenism, on the 18th of September, as the official day of celebration for the city of Athens, as is customary with historical traditions and the Greek cultural identity. Finally, with respect to the history of the city of Athens and the cultural treasures of the City Hall of Athens, it is proposed to promote and highlight them through the use of digital technology. The digitization of these original works of the Greek cultural heritage can be a source of knowledge and study at the national and global level.

The dissertation is accompanied by two short video presentations titled:

a) Athens.

<https://www.youtube.com/watch?v=znITmpo0eeo>

b) Athens City Hall: Artists and Original Artwork.

<https://www.youtube.com/watch?v=vqK1f7QWNAo>

Programs/Applications used: Power Point, Visio, Audacity, Movie Maker, You Tube.

KEYWORDS: Athens, capital of Hellenism, City Hall of Athens, Panagiotis Kalkos, George Gounaropoulos, Fotis Kontoglou, Lucia Georganti, Takis Parlavavantzias, Vlasios Tsotsonis, design culture route, design virtual reality/VR.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	σελ. 4
Ευχαριστίες	σελ. 4
Περίληψη	σελ. 5
Abstract	σελ. 7
Περιεχόμενα	σελ. 9
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 11
2. ΑΘΗΝΑ	
2.1. Η τρίτη πρωτεύουσα του Ελληνικού κράτους.....	σελ. 12
2.2. Ο θεμέλιος λίθος των ανακτόρων.....	σελ. 15
2.3. Το σχέδιο της νέας πόλης των Αθηνών.....	σελ. 16
3. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	
3.1. CIIC of ICOMOS Πολιτιστικές διαδρομές.....	σελ. 18
3.2. Ψηφιακές πολιτιστικές διαδρομές.....	σελ. 19
3.3. Τριγωνικός σχεδιασμός της πόλης των Αθηνών.....	σελ. 19
3.4. Χρήση λογισμικού.....	σελ. 20
4. ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	
4.1. Η στέγαση της δημοτικής αρχής	σελ. 21
4.2. Ο Αρχιτέκτονας Παναγιώτης Κάλκος	σελ. 22
4.3. Περιγραφή Δημαρχείου.....	σελ. 23
4.4. Πλατεία Εθνικής Αντίστασης	σελ. 23
5. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	
5.1. Ανέγερση κτιρίου	σελ. 24
5.2. Μεταρρύθμιση και επέκταση κτιρίου	σελ. 24
5.3. Κήρυξη του κτίσματος ως διατηρητέου	σελ. 25
6. ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ	
6.1. Ματιές στους χώρους του πρώτου ορόφου	σελ. 25
6.2. Κεντρικό κλιμακοστάσιο	
6.2.1. Τάκης Παρλαβάντζας (1930-2014)	σελ. 26
6.2.2. Βλάσιος Τσοτσώνης (γ. 1951)	σελ. 28
6.3. Αίθουσα τελετών	
6.3.1. Λουκία Γεωργαντή (1919-2001)	σελ. 29
6.4. Αίθουσα αναγνωστηρίου	
6.4.1. Φώτης Κόντογλου (1895-1965).....	σελ. 31
6.5. Παλαιά αίθουσα Δημοτικού Συμβουλίου	
6.5.1. Γιώργος Γουναρόπουλος (1889-1977).....	σελ. 33

7. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΜΟΝΤΕΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΙΚΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
7.1. Εικονικό περιβάλλον.....σελ. 36	
7.2. Δομή εικονικού περιβάλλοντοςσελ. 37	
7.3. Σχεδιασμός κτηρίου και εκθεμάτωνσελ. 37	
7.4. Χρήση λογισμικώνσελ. 39	
8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	σελ. 41
9. ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΕΙΚΟΝΩΝ	σελ. 43
10. ΠΗΓΕΣ	σελ. 56

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο 19^{ος} αιώνας σηματοδοτεί την έναρξη της ιστορικής σύγχρονης εξέλιξης του Ελληνισμού. Μετά τον ένοπλο ξεσηκωμό της Επανάστασης του 1821 και καθώς η Ελλάδα απαλλάσσεται από την Οθωμανική αυτοκρατορία, δημιουργείται το πρώτο ανεξάρτητο Ελληνικό κράτος. Αρχικά, η Συνθήκη του Λονδίνου το 1827 και μετέπειτα το Πρωτόκολλο της ανεξαρτησίας του Ελληνικού κράτους¹, στις 3 Φεβρουαρίου του 1830, ως η πρώτη επίσημη διεθνής διπλωματική πράξη, αναγνωρίζουν την Ελλάδα ως κυρίαρχο και ανεξάρτητο κράτος.

Η Ελληνική Εθνική Παλιγγενεσία, όπως ονομάστηκε το εθνικό κίνημα των Ελλήνων της επανάστασης του 1821, αποσκοπούσε εκτός από την απελευθέρωση του έθνους, στη συγκρότηση ανεξάρτητου εθνικού κράτους και στη σύσταση αντιπροσωπευτικής και ευνομούμενης πολιτείας. Συνεπώς, η απόφαση ορισμού μιας νέας πόλης ως πρωτεύουσας του ανεξάρτητου κράτους, ήταν ιδιαίτερα σημαντική και απασχόλησε για πολλά έτη τις κυβερνητικές αρχές. Η πόλη, η οποία θα είχε πρωταρχική θέση στη χώρα και θα αποτελούσε έδρα της κυβέρνησης, θα έπρεπε να συνδυάζει ασφαλή και στρατηγική θέση, καθώς και να αναδεικνύει τα πολιτιστικά στοιχεία του Ελληνισμού. Τα σύμβολα του πολιτισμού θα αποτελούσαν την βάση του πνευματικού και οικονομικού οικοδομήματός για την συγκρότηση και εξέλιξη της χώρας.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, οι πολιτικοκοινωνικοί θεσμοί αναζητούν και τελικώς επιλέγουν την Αθήνα. Η πόλη των Αθηνών ανακηρύσσεται πρωτεύουσα του Ελληνισμού στις 18 Σεπτεμβρίου 1834. Οι Ευρωπαϊκές επιρροές, κυρίως στην πολιτική και αρχιτεκτονική, μεταμορφώνουν μια ξεχασμένη κωμόπολη, σε πρωτεύουσα του νέου ανεξάρτητου κράτους. Η Αθήνα αναδεικνύει την «Ελληνικότητά» της με την επανασυγκρότηση της μεγάλης πολιτιστικής της παράδοσης, η οποία αντλείτε από την ιστορία και τον ένδοξο πολιτισμό της.

¹ Γνωστό και ως Πρωτόκολλο του Λονδίνου του 1830.

2. ΑΘΗΝΑ

2.1. Η τρίτη πρωτεύουσα του Ελληνικού κράτους

Ο Ιωάννης Καποδίστριας

Με το ψήφισμα της Γ' Εθνικής Συνέλευσης στην Τροιζήνα, στις 30 Μαρτίου 1827, ορίζεται στην Ελληνική Πολιτεία ως πρώτος κυβερνήτης, ο Ιωάννης Καποδίστριας². Ο Καποδίστριας φτάνει στην Ελλάδα μετά από ένα περίπου έτος και ορκίζεται στην Αίγινα. Η Αίγινα ήταν η πρώτη προσωρινή πρωτεύουσα της Ελλάδας (1827-1828). Η ημέρα αυτή μέχρι και σήμερα αποτελεί για το νησί τοπική εορτή και αργία. Το έτος 1828, αποφασίζεται η μεταφορά της πρωτεύουσας της Ελληνικής Πολιτείας, από την Αίγινα στο Ναύπλιο.

Η αστάθεια του εν γένει σχήματος διοίκησης, οι εμφύλιοι πόλεμοι και οι συνεχείς πολεμικές οχλήσεις από τους Οθωμανούς Τούρκους, σηματοδοτούν το Ναύπλιο ως την ασφαλέστερη πόλη. Το Ναύπλιο είχε σημαντικό ρόλο κατά την διάρκεια της επανάστασης, παρείχε ασφάλεια λόγω θέσης, βρίσκονταν κοντά στα νησιά του Αργοσαρωνικού και είχε υπάρξει για πολλούς αιώνες πρωτεύουσα της Πελοποννήσου. Το Ναύπλιο αποτελεί τη δεύτερη κατά σειρά πρωτεύουσα, της νεότερης Ελλάδας (1828-1833).

Στις 27 Σεπτεμβρίου του 1831, ο Ιωάννης Καποδίστριας δολοφονείται στο Ναύπλιο, μπροστά από την πόρτα του ναού του Αγίου Σπυρίδωνος.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΘΩΝ
(Αδ. Βασιλέως)

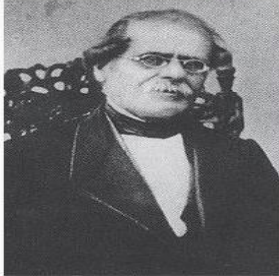
Η Ελληνική Πολιτεία αντικαθίσταται από τη Μοναρχία της Ελλάδος γεγονός που σηματοδοτείται με την αποβίβαση του Όθωνα Α'³ στην πόλη του Ναυπλίου το 1833. Το αρνητικό κλίμα της εποχής δεν άλλαξε με την άφιξη του Όθωνα, ένα έτος μετά τον ορισμό του. Η πολιτική βία και οι σχεδόν ανύπαρκτες υποδομές της πόλης, δεν καθιστούσαν το Ναύπλιο ως κατάλληλη θέση για την Βασιλική καθέδρα και πρωτεύουσα του κράτους. Οι προβληματισμοί αναζήτησης και επιλογής νέας πόλης για πρωτεύουσα του Ελληνισμού εντάθηκαν.

2 Κόμης Ιωάννης Καποδίστριας, Έλληνας γεννηθείς στην Κέρκυρα, Δημοκρατία της Βενετίας 1776-1831. Κυβερνήτης Ελληνικής Πολιτείας 1828-31.

3 Βασιλεύς της Ελλάδος 1832-1862 Όθωνας Φρειδερίκος Λουδοβίκος Βαυαρός πρίγκιπας του Οίκου των Βίττελσμπαχ 1815-1867.

Σταμάτης Κλεάνθης

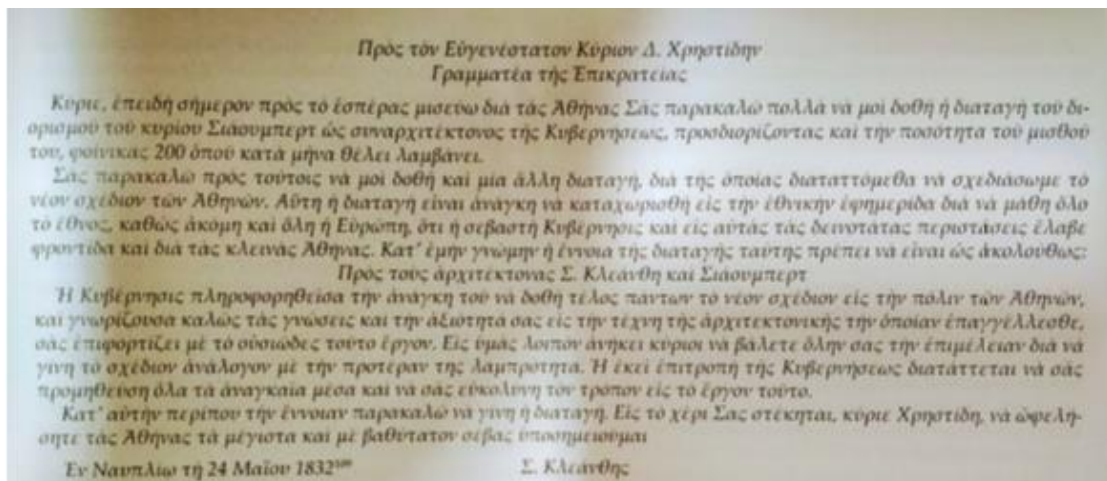
Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια στο Ναύπλιο, οι συζητήσεις για την νέα πρωτεύουσα της Ελλάδας, έτειναν στο ότι η Αθήνα είχε τις περισσότερες πιθανότητες. Η πεποίθηση αυτή οδήγησε πολλούς επιφανείς Έλληνες και ξένους της εποχής να μετοικήσουν στην Αθήνα. Έτσι, ο αρχιτέκτονας Σταμάτης Κλεάνθης, απόφοιτος της Ακαδημίας του Βερολίνου, μαζί με τον συνάδελφο του Εδουάρδο Σάουμπερτ (Eduard Schaubert), έρχονται από την Αίγινα για την τοπογράφηση της πόλης των Αθηνών. Το αρχικό σχέδιο αφορούσε μόνο τη σύνταξη ενός αρχαιολογικού χάρτη για τους επισκέπτες της πόλης. Η τοπογράφηση της πόλης των Αθηνών ολοκληρώνεται το Φεβρουάριο του 1832.

Έντουαρτ Σάουμπερτ

Η ενέργεια αυτή αποτελεί έναυσμα για τους Αθηναίους να ζητήσουν από τον Κλεάνθη να συντάξει νέο σχέδιο πόλεως με έμφαση «στη δόξα και στο κάλλος των Αρχαίων». Οι Αθηναίοι προσδοκούσαν η Αθήνα να γίνει η νέα πρωτεύουσα. Μετά από αίτημα του Κλεάνθη, τον Μάιο του 1832, η προσωρινή κυβέρνηση εκδίδει εντολή στον Κλεάνθη για την σύνταξη σχεδίου πόλεως των νέων Αθηνών, χωρίς όμως να γίνεται μεία περί πρωτεύουσας του κράτους.

Το αίτημα του Κλεάνθη στην προσωρινή κυβέρνηση:

4 ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, Από του 19ου εις τον 20ον αιώνα. Κώστα Η. Μπίρη, Εκδοτικός οίκος «Μέλισσα», Αθήνα, 1995.

Από το Φεβρουάριο του 1833, οι συζητήσεις είχαν ενταθεί για το ποια πόλη θα οριζόταν ως νέα πρωτεύουσα του τότε Ελληνικού βασιλείου. Οι σκέψεις έτειναν προς την Κόρινθο, το Άργος, την Τρίπολη, τη Σύρο, τα Μέγαρα, την Αθήνα αλλά και το Ναύπλιο.

4 ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, Από του 19ου εις τον 20ον αιώνα. Κώστα Η. Μπίρη, Εκδοτικός οίκος «Μέλισσα», Αθήνα, 1995.

Στις 31 Μαρτίου του 1833, ημέρα της Μεγάλης Παρασκευής, παραδίδεται το φρούριο της Ακρόπολης από τους Οθωμανούς σε ένα λόχο Βαυαρών στρατιωτικών. Οι Αθηναίοι γιόρτασαν εκείνο το Πάσχα σαν την ημέρα απελευθέρωσης της πόλης. Το γεγονός αυτό εγείρει το ενδιαφέρον του βασιλιά Λουδοβίκου, που λόγω της αγάπης του για την ιστορία και τον ένδοξο πολιτισμό της πόλης, αποστέλλει στην Αθήνα εκπροσώπους του βασιλείου για την εύρεση θέσεως της νέας πόλης⁵.

Με εντολή του βασιλιά, τον Μάιο του 1833, ο Βαυαρός αρχιτέκτονας Γκούτενσον (Johann Guttensohn) πηγαίνει στην Αθήνα για να εντοπίσει τη θέση όπου θα χτιστεί η νέα πόλη, έχοντας πάντα ως κύριο γνώμονα επιλογής της πρωτεύουσας, τον καταλληλότερο χώρο ανέγερσης των βασιλικών ανακτόρων. Ο Γκούτενσον προτείνει τον Πειραιά, ο οποίος είναι ακατοίκητος, ανήκει στο Ελληνικό δημόσιο ή στην εκκλησία, προς την αποφυγή αποζημιώσεων, και που με την πάροδο του χρόνου θα αναπτυσσόταν προς την πόλη των Αθηνών. Η πειραϊκή χερσόνησος προτεινόταν ως χώρος ανέγερσης των ανακτόρων. Ο αδελφός του βασιλιά Όθωνα, ο Μαξιμιλιάνος γοητευμένος από την πόλη των Αθηνών αντιπροτείνει τα ανάκτορα να κτισθούν στην Ακρόπολη των Αθηνών. Στον βασιλιά Λουδοβίκο μεταβιβάζονται οι προτάσεις, των Γκούτενσον και Μαξιμιλιανού, ο οποίος διαφωνεί και με τις δυο προτάσεις. Ο Λουδοβίκος δεν επιτρέπει καμία νέα οικοδόμηση και συσχέτιση αρχαίων και νέων μνημείων στην Ακρόπολη, ενώ την πειραϊκή χερσόνησο θεωρεί τη θέση ευάλωτη από κατακτητές δια θαλάσσης⁶.

Δεδομένων των συνθηκών, στις 3 Ιουνίου του 1833, οι Αθηναίοι στέλνουν νέο υπόμνημα στο βασιλιά που βρίσκεται στο Ναύπλιο, με την παράκληση η Αθήνα να γίνει η πρωτεύουσα της χώρας αλλά και η βασιλική έδρα, «ευαρεστηθή να τιμήσει την πόλιν με την καθέδρα της Κυβερνήσεώς του»⁷.

*Ἐν Ἀθήναις τὴν 3/15 Ἰουνίου 1833
Ὑποσημειούμεθα με βαθυτάτην ὑπόκλισιν
τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος
Οἱ εὐπειθέστατοι καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι
κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν.
(Ἀκολουθοῦν 284 ὑπογραφές.)*

8 ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, Από του 19ου εις τον 20ον αιώνα. Κώστα Η. Μπίρη, Εκδοτικός οίκος «Μέλισσα», Αθήνα, 1995.

Οι Αθηναίοι δηλώνουν στο υπόμνημα τους ότι είναι διατεθειμένοι να παραχωρήσουν στο δημόσιο εκτάσεις για την ανέγερση δημόσιων κτιρίων και κοινωφελείς χώρους.

Η πρόταση των Αθηναίων προσέφερε τη δυνατότητα στο τότε Ελληνικό βασίλειο να συνδεθεί με τον αττικό πολιτισμό, τις τέχνες, τις επιστήμες και την αθάνατη πολεμική της δόξα. Ιδεολογικοί και πολιτικοί λόγοι, η επιθυμία του ελληνολάτρη και φιλαθηναίου Λουδοβίκου της Βαυαρίας καθώς και οι κλιματικές συνθήκες της

5 ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, Από του 19ου εις τον 20ον αιώνα. Κώστα Η. Μπίρη, Εκδοτικός οίκος «Μέλισσα», Αθήνα, 1995.

6 ΑΘΗΝΑ. Ιχνηλατώντας την πόλη με οδηγό την ιστορία και την λογοτεχνία. Θανάσης Γιοχάλας, Τόνια Καφετζάκη Εκδόσεις Εστία, Αθήνα 2017.

7 Ιστορία του Δήμου Αθηναίων 1835-1971. Δήμος Αθηναίων. Αθήνα 1972.

8 ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, Από του 19ου εις τον 20ον αιώνα. Κώστα Η. Μπίρη, Εκδοτικός οίκος «Μέλισσα», Αθήνα, 1995.

Αττικής αποτέλεσαν τους κύριους λόγους επιλογής της Αθήνας. Επιπροσθέτως, η μεταφορά της πρωτεύουσας από την Πελοπόννησο, ήταν ύψιστης πολιτικής σημασίας. Η εχθρική μοραϊτική αντιπολίτευση θα αποδυναμώνονταν (Καποδιστριακή – Ρωσική) προς όφελος του ρουμελιώτικου κόμματος (Γαλλικό – Αγγλικό).

Στις 18 Σεπτεμβρίου του 1834, η ρουμελιώτικη Αθήνα ανακηρύχθηκε «Βασιλική καθέδρα και πρωτεύουσα» του Ελληνισμού⁹.

2.2. Ο θεμέλιος λίθος των ανακτόρων

Στις 9 Μαρτίου 1834, στην οδό Γερανίου 53, όπου σήμερα βρίσκεται ένα σύγχρονο κτίριο της ΔΕΗ, ο βασιλιάς Όθωνας τοποθέτησε τον πρώτο θεμέλιο λίθο στη νέα πρωτεύουσα του Ελληνικού κράτους. Η λίθος έφερε την επιγραφή «Γη μήτηρ δέχον με ευμενώς λίθον θεμέλιον Όθωνος Βασιλέως εν δόμοις, 1834».

Ακολουθεί, ο σύντομος λόγος του βασιλιά Όθωνα εκείνη την λαμπρή ημέρα:

«Με βαθύ αίσθημα θέτω σήμερα εις τας Αθήνας τον θεμέλιον λίθον της πρώτης οικίας μου, την οποία οικοδομώ εις την Ελλάδα. Η οικοδομή αυτή θέλει παρέχει εις εμέ την θεάν των μεγάλων και αξιοθαύμαστων μνημείων των αρχαίων αιώνων και εκάστη ημέρα της διαμονής μου εις αυτήν θέλει ανακαλεί εις την μνήμη μου τους μεγάλους εκείνους άνδρας, τους οποίους θέλω έχει ως παράδειγμα προς παν υψηλόν και ευγενές. Εκάστη ημέρα θέλει με υποστηρίζει εις την πεποίθησιν, ότι οι απόγονοι εκείνων των Ελλήνων συνδεδεμένοι με τον ηγεμόνα αυτών θέλουν διενεργήσει και επί το παρόν τοιαύτα λαμπρά έργα»¹⁰.

Το 1836 αποφασίζεται η νέα θέση των βασιλικών ανακτόρων, η οποία βρίσκεται στη σημερινή Βουλή των Ελλήνων.

Ο Φρίντριχ φον Γκέρτνερ¹¹, σημαίων Γερμανός αρχιτέκτονας στην εποχή του Λουδοβίκου Α' της Βαυαρίας, σχεδίασε το κτίριο των Ανακτόρων του Όθωνα. Η τελική επιλογή του χώρου ανέγερσης των Ανακτόρων, λόφος της Μπουμπουνίστρας και θέση της σημερινής Βουλής των Ελλήνων, γίνεται από τον ίδιο τον Γκέρτνερ στα τέλη του 1835. Η θεμελίωση του κτιρίου ολοκληρώνεται στις 25 Ιανουαρίου (η' 6 Φεβρουαρίου) 1836 και η αποπεράτωσή του το 1847.

Η περιοχή ανέγερσης που πρότεινε ο Γκέρτνερ ήταν ιδιαίτερη λόγω του μικρού και ομαλού λόφου που δέσποζε στο ανατολικότερο άκρο της Αθήνας και του εξαιρετικού υγιεινού κλίματος που παρουσίαζε. Ο λόφος της Μπουμπουνίστρας ήταν η συνέχεια

9 ΑΘΗΝΑ. Ιχνηλατώντας την πόλη με οδηγό την ιστορία και την λογοτεχνία. Θανάσης Γιοχάλας, Τόνια Καφετζάκη Εκδόσεις Εστία, Αθήνα 2017·

10 Ιστορία του Δήμου Αθηναίων, 1835-1971, Αθήνα 1972.

11 Friedrich Wilhelm von Gärtner, 10 Δεκεμβρίου 1791, Κόμπλεντς – 21 Απριλίου 1847 Μόναχο.

της διασταύρωσης των σημερινών οδών Σταδίου (περιφερειακής οδού τότε) και Ερμού. Στη μεγάλη συλλογή Moniger του Μονάχου βρίσκονται τα 247 σχέδια που αφορούσαν το κτίριο των ανακτόρων, ενώ ένας πολύ μικρός αριθμός εξ' αυτών δόθηκε στο μουσείο της Βουλής και αποδεικνύουν την επιμέλεια της κάθε λεπτομέρειας του αρχιτεκτονικού έργου του Γκέρτνερ.

Η πυρκαγιά του 1909 στα Παλαιά Ανάκτορα προκάλεσε πολλές ζημιές και το 1910 σταμάτησαν να χρησιμοποιούνται ως ανάκτορα και επίσημη κατοικία της βασιλικής οικογένειας. Λίγα χρόνια μετά, το 1922, χρησιμοποιήθηκαν σαν κέντρο υποδοχής και περίθαλψης των προσφύγων της Μικρασιατικής Καταστροφής.

Το 1929 η Κυβέρνηση Ελευθερίου Βενιζέλου αποφασίζει την μεταστέγαση του Κοινοβουλίου στα Παλιά Ανάκτορα. Η μετατροπή του κτιρίου σε Κοινοβούλιο από τον Έλληνα αρχιτέκτονα Ανδρέα Κριεζή¹², αποτελούν την έδρα του Ελληνικού Κοινοβουλίου, μέχρι και σήμερα¹³.

2.3. Το σχέδιο της νέας πόλης των Αθηνών¹⁴

Η γενεσιουργός ιδέα για τη νέα Αθήνα αποτυπώθηκε στο σχέδιο πόλης των δύο αρχιτεκτόνων, Σταμάτη Κλεάνθη και Έντουαρντ Σάουμπερτ. Οι δύο αρχιτέκτονες ήταν μαθητές του Πρώσου Karl Friedrich Schinkel¹⁵ σημαντικού αρχιτέκτονα, σχεδιαστή πόλεων αλλά και ζωγράφου.

Το αρχικό σχέδιο των δυο αρχιτεκτόνων (1832) βασίστηκε αρχικά στην ακριβή τοπογραφική αποτύπωση της παλιάς πόλης, του περιβάλλοντα χώρου, των αρχαίων καταλοίπων και των μεσαιωνικών μνημείων. Μετά από αίτημα των Αθηναίων, οι αρχιτέκτονες συνέταξαν λίγους μήνες μετά δεύτερο σχέδιο πόλης. Μετά την ανακήρυξη της Αθήνας ως πρωτεύουσας, ακολούθησε λεπτομερής αποτύπωση αυτού του δεύτερου σχεδίου, με ελάχιστες τροποποιήσεις από τον Κλέντζε (Leo von Klenze) στις 7/19 Οκτωβρίου του 1833.

Η χάραξη της νέας πόλης είχε ως επίκεντρο σύνθεσης την «κατάλληλη» θέση ανέγερσης των βασιλικών ανακτόρων και την καλή διασύνδεση με την υπάρχουσα παλιά πόλη. Η βόρεια πλευρά της Ακρόπολης θα απαλλοτριωνόταν, έτσι ώστε να γίνουν εκεί αρχαιολογικές ανασκαφές, ενώ η υπόλοιπη θα αναμορφωνόταν σε οικοδομικά τετράγωνα, με την χάραξη νέων δρόμων.

¹² Ανδρέας Κριεζής (1887 - 29 Ιουλίου 1962).

¹³ https://el.wikipedia.org/wiki/Παλαιά_Ανάκτορα

¹⁴ ΑΘΗΝΑ. Ένα όραμα του κλασικισμού. Αλέξανδρος Παπαγεωργίου – Βενετάς. Εκδόσεις Καπόν 2001.

¹⁵ Karl Friedrich Schinkel 13 Μαρτίου 1781 - 9 Οκτωβρίου 1841.

Το σχέδιο οριοθετούσε τρεις κύριους οδικούς άξονες, οι οποίοι θα σχημάτιζαν τρίγωνο με βάση τη σημερινή οδό Ερμού, από τις άκρες της οποίας θα περνούσαν, οι σημερινές οδοί Σταδίου και Πειραιώς. Η πλατεία Ομονοίας, θα αποτελούσε την κορυφή του τριγωνικού σχεδιασμού.

¹⁶ Πόλεις και μνημεία στην Ελλάδα του Όθωνα. Αλέξανδρου Παπαγεωργίου - Βενέτα. Αθήναι 2010.

Αναφέρεται πως η πλατεία Ομονοίας ήταν ο αρχικά προτεινόμενος χώρος που θα κτίζονταν τα ανάκτορα. Στο χώρο της πλατείας προβλεπόταν να κτιστούν τα ανάκτορα με θέα στο βάθος την Ακρόπολη των Αθηνών.

Στο σχέδιο προβλέπονταν ότι η σημερινή πλατεία Ομονοίας, θα αποτελούσε το διοικητικό κέντρο της πόλης, λόγω της ανέγερσης των βασιλικών ανακτόρων, τριών υπουργικών κτιρίων εκατέρωθεν και τον Κήπο του Λαού.

Μέσα στην παλιά πόλη, η οποία θα συνδέονταν με την νέα, προβλέπονταν η δημιουργία τριών πλατειών:

- α) αυτή του μνημειακού χώρου προ των ανακτόρων,
- β) η πλατεία στο μέσο της οδού Αθηνάς, που θα φιλοξενούσε το θέατρο, το χρηματιστήριο και τον Κήπο του λαού και,
- γ) μια μεγάλη πλατεία που θα φιλοξενούσε την αγορά τροφίμων.

Ο πολεοδομικός σχεδιασμός της πόλης προέβλεπε την επέκτασή της, έτσι ώστε να δεχτεί συνολικά 40.000 κατοίκους.

Ο πρώτος βασικός άξονας, η βάση της νέας πόλης, στηριζόταν στην οδό Ερμού, «ο μεγάλος δρόμος», όπως ονομαζόταν και η διάνοιξή της δημιούργησε τον πρώτο εμπορικό δρόμο της Αθήνας, με μήκος χίλια τρακόσια μέτρα και πλάτος δέκα μέτρα. Ο εμπορικός δρόμος θα κατοικούταν από επιχειρηματίες, γιατρούς και εμπόρους.

Ο δεύτερος βασικός δρόμος των αρχικών σχεδίων ήταν η οδός «Αθηνών - Πειραιώς», που θα ξεκινούσε από τον Πειραιά και θα κατέληγε στην πλατεία Όθωνος (σημερινή πλ. Ομονοίας). Επρόκειτο, για την μετατροπή του αρχαίου δρόμου, των μακρών τειχών. Ο δρόμος αυτός αποτελούσε τον κύριο άξονα σύνδεσης της πρωτεύουσας με το λιμάνι.

Ο τρίτος και βασικός άξονας του τριγωνικού σχεδιασμού της πόλης ήταν η οδός Σταδίου, ο οποίος δεν υλοποιήθηκε σύμφωνα με το πολεοδομικό σχέδιο. Το έργο παρέμεινε στα χαρτιά, ως το 1860, διότι η οδός Σταδίου ήταν ρέμα και έπρεπε πρώτα να εκχωματωθεί. Η καθυστέρηση της υλοποίησης αυτού του έργου αποτέλεσε ένα

¹⁶ Πόλεις και μνημεία στην Ελλάδα του Όθωνα. Αλέξανδρου Παπαγεωργίου - Βενέτα. Αθήναι 2010.

από τους σημαντικότερους λόγους μεταφοράς της θέσης των ανακτόρων, στη σημερινή Βουλή των Ελλήνων. Η αναθεώρηση του σχεδίου πόλεως των Αθηνών οφείλεται στην καθοριστική παρέμβαση του Κλέντσε. Η ανέγερση του ανακτόρων στο λόφο της Μπουμπουνίστρας αφήνει το χώρο για την επονομαζόμενη πλατεία Όθωνος. Με την αποκοπή του Όθωνα, η πλατεία μετονομάστηκε σε Ομονοίας. Η σημερινή ονομασία της πλατείας έχει δοθεί ως ανάμνηση των πολύνεκρων εμφύλιων συγκρούσεων που σημειώθηκαν εκεί το έτος 1863 μεταξύ των οθωνικών και των αντιοθωνικών παρατάξεων¹⁷. Η πλατεία Ομονοίας δεν θα αποτελούσε πλέον το κατεξοχήν διοικητικό κέντρο της πόλης, λόγω της νέας θέσης ανέγερσης των βασιλικών ανακτόρων¹⁸.

Το φιλόδοξο πολεοδομικό σχέδιο της Αθήνας, των Σταμάτη Κλεάνθη και Έντουαρντ Σούμπερτ δέχτηκε πολλές τροποποιήσεις, ειδικότερα με την αλλαγή της θέσης ανέγερσης των ανακτόρων. Ο ομοιοκακός πόλος όμως του αθηναϊκού κέντρου, αν και δεν ορίζονταν πλέον ως αυστηρά διοικητικό κέντρο, αποτέλεσε χρόνια μετά το κύριο σημείο ανέγερσης ενός εκ' των σημαντικότερων διοικητικών κέντρων, αυτού του Δημαρχείου Αθηνών.

3. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

3.1. CIIC of ICOMOS Πολιτιστικές διαδρομές

Το ICOMOS είναι ένας διεθνής μη Κυβερνητικός Οργανισμός που ιδρύθηκε το 1965 στη Βαρσοβία. Δραστηριοποιείται σε 104 χώρες και θεωρείται ως ο τεχνικός σύμβουλος σε θέματα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Βασικός στόχος είναι η προστασία και η ανάδειξη των ιστορικών μνημείων και τοποθεσιών των χωρών του κόσμου.

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOMOS ιδρύθηκε το 1972, αρχικά ως Επιστημονική Επιτροπή του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.). Από το 1992 συνεχίζει τη δράση του ως ανεξάρτητο και αναγνωρισμένο επιστημονικό σωματείο. Σήμερα έχει διακόσια περίπου μέλη και διοικείται από 18μελές Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται ανά τριετία. Το 1998 απέκτησε μόνιμη έδρα στην Αθήνα, στην οδό Πειραιώς 73¹⁹.

Το 1998 ιδρύθηκε η Διεθνής Επιστημονική Επιτροπή του ICOMOS για τις Πολιτιστικές Διαδρομές (International Scientific Committee on Cultural Routes (CIIC) of ICOMOS). Στόχο της επιτροπής αποτελεί η προώθηση της αναγνώρισης, της μελέτης και της ενίσχυσης των πολιτιστικών διαδρομών, καθώς και της σημασίας τους και της αξίας τους ως σύνολο. Στις 4 Οκτωβρίου 2008 εκδόθηκε έγγραφο «The Charter on Cultural Route» του ICOMOS, το οποίο περιλαμβάνει την έννοια και το

17 Αθήνα, ζεις; Η πόλη που έφυγε, η πόλη που μένει ..., Αντώνης Β. Καπετάνιος, εκδόσεις Φιλιππότη, Αθήνα 2006.

18 ΑΘΗΝΑ. Ένα όραμα του κλασικισμού. Αλέξανδρος Παπαγεωργίου - Βενετάς. Εκδόσεις Καπόν 2001·

19 <https://www.icomoshellenic.gr/>

περιεχόμενο των πολιτιστικών διαδρομών, την κατηγοριοποίησή τους, καθώς και το θεωρητικό πλαίσιο σχετικά με την διατήρηση, προστασία, χρήση και διαχείρισή τους.

3.2. Ψηφιακές πολιτιστικές διαδρομές

Οι πολιτιστικές διαδρομές αναφέρονται σε μονοπάτια που αναδεικνύουν τα πολιτιστικά αγαθά της ύλης και υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα πολιτιστικά αγαθά απαντώνται σε μνημεία, αρχαιολογικές τοποθεσίες, ιστορικές πόλεις και οικισμούς, παραδοσιακούς οικισμούς, κτίρια ανώνυμης αρχιτεκτονικής, κτίρια βιομηχανικής και τεχνολογικής κληρονομιάς, δημόσια έργα, πολιτιστικά τοπία, παραδοσιακές τεχνογνωσίες και τεχνικές, φυσικά μονοπάτια, αλλά και σε αθλητικές δραστηριότητες μέσα σε πολιτιστικούς χώρους. Ο γεωγραφικός χώρος, η θεματολογία και η ταυτότητα/τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας πολιτιστικής διαδρομής αποτελούν τον κύριο πυρήνα σχεδιασμού και υλοποίησης της. Σημειώνεται ότι, τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών (Geographic Information Systems, G.I.S.) αποτελούν σημαντικό εργαλείο ανάδειξης πληροφοριών μιας πολιτιστικής διαδρομής όπως το χώρο, το ανάγλυφο της διαδρομής και το βαθμό δυσκολίας, το μήκος της διαδρομής, τα γεωλογικά χαρακτηριστικά της περιοχής, κ.α. Οι ψηφιακές πολιτιστικές διαδρομές συμβάλουν στην ανάδειξη και διατήρηση της ύλης και υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς, στην εκπαίδευση αλλά και στην προσέλκυση ενδιαφέροντος περισσότερων τουριστών²⁰.

3.3. Τριγωνικός σχεδιασμός της πόλης των Αθηνών

Στην περίπτωση της πόλης των Αθηνών προτείνεται μία πολιτιστική διαδρομή, βάση του τριγωνικού σχεδιασμού της πόλης των δύο αρχιτεκτόνων, Σταμάτη Κλεάνθη και Έντουαρντ Σάουμπερτ, όπως αυτό αποτυπώθηκε στις 7/19 Οκτωβρίου του 1833. Ο τριγωνικός σχεδιασμός της πόλης θα ακολουθήσει την περιγραφή του κεφαλαίου «2.3. Το σχέδιο της νέας πόλης των Αθηνών». Ο γεωγραφικός χώρος θα αποτελείται από τους τρεις οδικούς άξονες, οι οποίοι θα σχηματίζουν τρίγωνο, που οριοθετείται από τις οδούς Ερμού, Σταδίου και Πειραιώς. Η πλατεία Ομονοίας, θα αποτελεί την κορυφή του τριγωνικού σχεδιασμού.

Η διαδικασία σχεδιασμού της πολιτιστικής διαδρομής θα ακολουθήσει τα εξής στάδια:

1. Προσδιορισμός πολιτιστικών αγαθών (νεοκλασικά κτήρια, μνημεία, αγάλματα κ.α.).
2. Διαθεσιμότητα υποδομών (πεζοδρόμια, ποδηλατοδρόμια κ.α.).

²⁰ Πολιτισμός και Ψηφιακή τεχνολογία, 8ο Διαπανεπιστημιακό σεμινάριο βιώσιμης ανάπτυξης, πολιτισμού και παράδοσης, Σύρος 2018, Δρ. Αγγελία Οικονόμου, Ψηφιακές πολιτιστικές διαδρομές μέσω γεωγραφικών συστημάτων πληροφορικής (GIS).

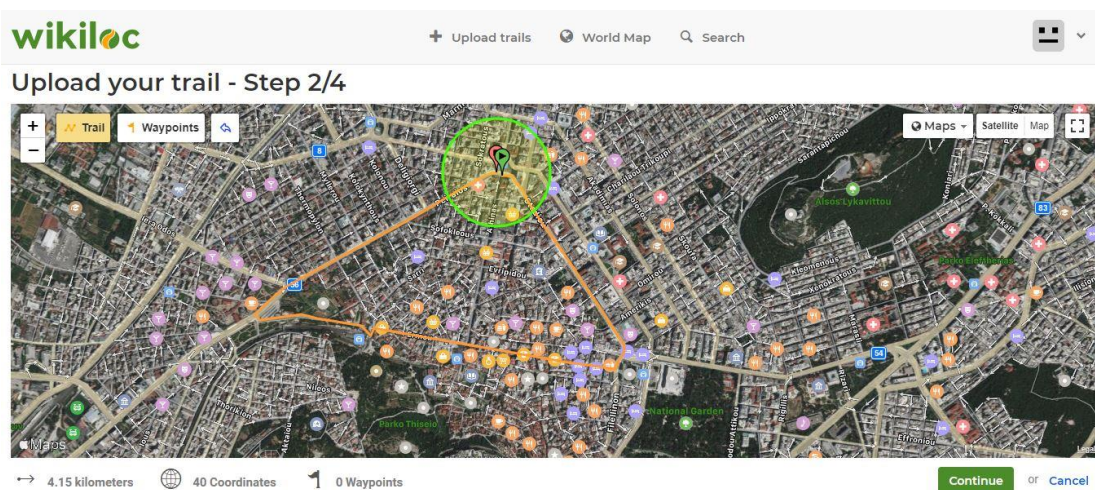
3. Ενεργή συμμετοχή ιδιωτικών και δημόσιων φορέων για την προβολή και την επιτυχία της πολιτιστικής διαδρομής.
4. Διάθεση οικονομικών πόρων (για την οργάνωση, την υλοποίηση, την καταγραφή τεκμηρίωσης των πολιτιστικών αγαθών κ.α.).
5. Καθορισμός οράματος και στόχων. Το θέμα της διαδρομής θα είναι η Αθήνα και η ανάδειξη των πολιτιστικών αγαθών της παλιάς πόλης και της σύνθεσης της με τη νέα πόλη των Αθηνών. Το εγχείρημα αυτό θα αποτελέσει σημαντικό τεκμήριο πληροφοριών για την νεότερη ιστορία και πολεοδομική εξέλιξη της Αθήνας.
6. Σύσταση φορέα διαχείρισης για την αξιολόγηση, τον έλεγχο και την εκτέλεση όλων των διαδικασιών.
7. Η ταυτότητα της πολιτιστικής διαδρομής (brand name) και η προβολή της μέσω ιστοσελίδας. Η δημιουργία της ψηφιακής πολιτιστικής διαδρομής με τίτλο «Αθήνα. Τριγωνικός σχεδιασμός της πόλης», προτείνεται μέσω της ιστοσελίδας www.wikiloc.com.

3.4. Χρήση λογισμικού

Το Wikiloc είναι ένας δικτυακός τόπος που κυκλοφόρησε το 2006 και προσφέρει δωρεάν μονοπάτια GPS και σημεία πορείας που μπορούν να μοιραστούν τα μέλη (δωρεάν εγγραφή). Αυτό το mashup δείχνει τις διαδρομές σε πλαίσια που δείχνουν τους Χάρτες Google (με τη δυνατότητα εμφάνισης των χρωματικών χαρτών), του OpenStreetMap, του σχετικού OpenCycleMap, του χάρτη βάσης USGS Imagery Topo και του χάρτη βάσης USGS Topo. Η υπηρεσία είναι επίσης διαθέσιμη στο Google Earth. Υπάρχουν εφαρμογές για κινητά για Android και iPhone. Η ιστοσελίδα έχει περισσότερα από 4,5 εκατομμύρια μέλη, προσφέρεται σε πολλές γλώσσες και έχει περισσότερες από 11,6 εκατομμύρια διαδρομές δεκάδων δραστηριοτήτων (πεζοπορία, ποδηλασία, ιστιοπλοΐα, ιππασία, καταδύσεις, αλεξίπτωτο πλαγιάς κ.α.) σε πολλές χώρες και περιοχές. Επίσης, η χρήση της εφαρμογής είναι εύχρηστη και κατανοητή²¹.

Ακολουθεί ένα πρώιμο σχέδιο της ψηφιακής πολιτιστικής διαδρομής που προτείνεται. Στο στάδιο αυτό (2/4) έχει σχεδιαστεί η διαδρομή, η οποία όπως αναφέρει η εφαρμογή καλύπτει 4,15χλμ.

²¹ <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikiloc>

Στη συνέχεια δίνεται η δυνατότητα να σημειωθούν πολιτιστικά σημεία ενδιαφέροντος πάνω στην διαδρομή, τα οποία θα πλαισιωθούν με φωτογραφίες και κείμενο. Η πολιτιστική αυτή διαδρομή θα συνοδεύεται από εικόνες, ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία παρελθόντος και παρόντος καθώς και την αναβίωση του τότε φυσικού τοπίου.

4. ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

4.1. Η στέγαση της δημοτικής αρχής²²

Η τοπική διοίκηση της Δημογεροντίας, η οποία ασκείτο από τα μέσα του 17^{ου} αιώνα παύει με τον νόμο της 27^{ης} Δεκεμβρίου 1833 «περί συστάσεως των Δήμων». Οι δημοτικές αρχές για κάθε Δήμο συντονίζουν την τοπική διοίκηση. Τα μέλη της απαρτίζονται από τον Δήμαρχο, τους Πάρεδρους και τους Δημοτικούς Συμβούλους. Ο Δήμαρχος ήταν η πρώτη εκτελεστική του Δήμου αρχή. Οι Πάρεδροι ήταν βοηθοί του Δημάρχου ενώ το Δημοτικό Συμβούλιο βοηθούσε τον Δήμαρχο στο έργο του. Επιπροσθέτως, οι Δήμοι διαιρέθηκαν ανάλογα με τον πληθυσμό σε τρεις τάξεις. Στην πρώτη τάξη, ήταν ο δήμος της Αθήνας καθώς ανήκαν σε αυτήν οι Δήμοι που είχαν τον μεγαλύτερο πληθυσμό, στη δεύτερη όσοι είχαν δυο χιλιάδες και στην τρίτη με λιγότερο από δύο χιλιάδες κατοίκους. Οι πρώτες εκλογές πραγματοποιήθηκαν στις 15-20 Μαρτίου 1835 και ο πρώτος διορισθέντας Δήμαρχος ήταν ο γιατρός Ανάργυρος Πετράκης.

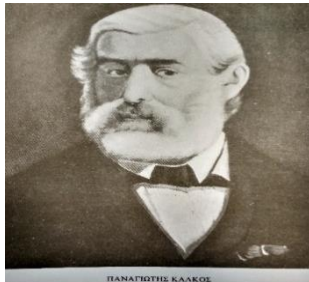
Η δημοτική αρχή από τα πρώτα χρόνια στεγάστηκε σε διάφορα κτίρια. Η ανάγκη απόκτησης δικού της κτιρίου ήταν μεγάλη, όμως οι οικονομικές συνθήκες δεν το επέτρεπαν. Τελικά, το 1872 μπαίνει ο θεμέλιος λίθος στο χώρο του γηπέδου της οδού Αθηνών, στο δυτικό τμήμα της πλατείας Λουδοβίκου (σημερινή πλατεία Εθνικής Αντίστασης).

²² Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

Ο αρχιτέκτονας Παναγιώτης Κάλκος επιμελήθηκε τα σχέδια του κτιρίου αλλά και την υλοποίησή του. Η ανέγερση του κτιρίου έγινε το Μάρτιο του 1874, ενώ τον επόμενο μήνα στις 22 Απριλίου, τα εγκαίνια λειτουργίας του. Με την ανέγερση του Δημαρχείου καλλωπίστηκε όλη η περιοχή, γνωστή μέχρι τότε, με το όνομα «πρωτοφυλακή».

4.2. Ο Αρχιτέκτονας του Δήμου Αθηναίων, Παναγιώτης Κάλκος²³

Ο Παναγιώτης Κάλκος (1818-1875) ήταν γόνος παλιάς Αθηναϊκής οικογένειας. Ως ορφανό του απελευθερωτικού αγώνα, στάλθηκε στο Ναύπλιο και στη συνέχεια με άλλα ορφανά παιδιά και κατόπιν εντολής του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, στο Μόναχο. Στο Μόναχο, ο Κάλκος σπουδάζει αρχιτεκτονική με υποτροφία του βασιλιά Όθωνα.

Με την ολοκλήρωση των σπουδών του επιστρέφει στην Αθήνα και κάνει τα πρώτα βήματα του στην οικοδόμηση των ανακτόρων (1836-1847), δίπλα στον Βαυαρό αρχιτέκτονα Ρίντελ, ο οποίος διευθύνει το έργο του Γερμανού Γκέρτνερ (Friedrich Wilhelm von Gärtner) του αρχιτέκτονα των ανακτόρων του Όθωνα.

Το αρχιτεκτονικό έργο του Κάλκου δεσπόζει στη μνημειακή και εκκλησιαστική αρχιτεκτονική της πρωτεύουσας. Το 1857 του ανατίθεται ο σχεδιασμός και η ανέγερση της Βαρβάκειος Πρότυπος Σχολής (κατεδαφισμένης σήμερα). Σε δύο έτη ολοκληρώνει το πρώτο του μνημειακό κτίσμα σε νεοκλασικό Ελληνικό ρυθμό. Αργότερα, το 1866 του ανατίθεται μέρος σύνταξης σχεδίων του Αρχαιολογικού μουσείου. Σύμφωνα με τα σχέδια του Κάλκου, στο Αρχαιολογικό μουσείο έχουν ανεγερθεί η πτέρυγα της πρόσοψης, η κεντρική αίθουσα και η βόρεια πτέρυγα.

Η συνεχής ανάπτυξη της ανοικοδόμησης της Αθήνας μετά τον καθορισμό της ως πρωτεύουσας του Ελληνικού κράτους (1834) σηματοδοτεί την ανάγκη πρόσληψης ενός αρχιτέκτονα στο Δήμο. Ο Κάλκος από το 1870 προσλαμβάνεται ως ο αρχιτέκτονας του Δήμου Αθηναίων, ο οποίος αναλαμβάνει την ανέγερση μνημειακών δημόσιων κτιρίων και ιδιωτικών αστικού χαρακτήρα. Το έτος 1872 αναλαμβάνει την ανέγερση του Δημαρχείου Αθηνών, του Βρεφοκομείου στην οδό Πειραιώς και του Δημοτικού Σχολείου της Πλάκας.

²³ Η οικία Κουτσογιάννη και ο αρχιτέκτονας της Π. Κάλκος. Μάνου Γ. Μπίρρη. Αθήνα 1972.

4.3. Περιγραφή Δημαρχείου²⁴

Το δημαρχιακό μέγαρο (Δημαρχείο Αθηνών) βρίσκεται στην οδό Αθηνάς 63, στην Πλατεία Εθνικής Αντίστασης. Το διώροφο κτίριο, σε αυστηρό αθηναϊκό νεοκλασικό δωρικού ρυθμού με οριζόντια ανάπτυξη, καταλαμβάνει ένα οικοδομήσιμο τετράγωνο συμπεριλαμβανομένου του μαρμάρινου περιτοιχίσματος πεζοδρομίου. Το Δημαρχείο έχει δύο μαρμάρινες εισόδους, ενώ στις οροφές του διακρίνονται τα φατώματα με διάκοσμο.

Η κεντρική είσοδος με το δωρικό πρόστυλο στο κεντρικό τμήμα της πρόσοψης, βρίσκεται στην οδό Αθηνάς 63. Η είσοδος αυτή οδηγεί με μια μαρμάρινη σκάλα στον πρώτο όροφο του κτιρίου, στο κεντρικό κλιμακοστάσιο και στη συνέχεια στο γραφείο του Δημάρχου, στην αίθουσα Τελετών, στο Αναγνωστήριο και στην Παλιά Αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου. Αμφότερα της κατάληξης της κεντρικής μαρμάρινης σκάλας, υπάρχουν δύο εσωτερικοί διάδρομοι, οι οποίοι οδηγούν στο ισόγειο αλλά και στο δεύτερο όροφο.

Η δεύτερη είσοδος, με λιτό δωρικό πρόστυλο, βρίσκεται στην πίσω μεριά του κτιρίου, στην οδό Κλεισθένους. Στο ισόγειο βρίσκονται οι δημοτικές αρχές που εξυπηρετούν τους δημότες του Δήμου Αθηναίων. Με τη χρήση μαρμάρινης σκάλας ή ανελκυστήρος δίδεται η πρόσβαση στους δύο ορόφους.

4.4. Πλατεία Εθνικής Αντίστασης²⁵

Η σήμερα γνωστή Πλατεία Κοτζιά, μετονομάστηκε επίσημα από το 1977, σε Πλατεία Εθνικής Αντίστασης. Η αρχική ονομασία της πλατείας ήταν «Πλατεία Λουδοβίκου». Αργότερα, ονομάστηκε «Πλατεία του λαού» και από το 1880 λόγω της ανέγερσης του Δημοτικού θεάτρου, που βρίσκονταν απέναντι από το δημαρχείο, μετονομάστηκε σε «Πλατεία Νέου θεάτρου» ή «Πλατεία Δημοτικού θεάτρου». Το Δημοτικό θέατρο ήταν έργο του αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλλερ σχεδιασμένο στο πνεύμα του σαξονικού και βιενέζικου εκλεκτικισμού της εποχής. Από το 1888 και ως το 1922 αποτέλεσε εκτός από αρχιτεκτονικό κόσμημα της Αθήνας και σπουδαίο καλλιτεχνικό κέντρο. Οι εκτεταμένες φθορές του θεάτρου οδήγησαν το 1936, επί Δημαρχίας Κωστή Κοτζιά, στην πρόταση για κατεδάφιση και εκ νέου ανέγερση. Το 1940 το θέατρο κατεδαφίζεται, όμως ο πόλεμος που ακολούθησε δεν έδωσε την δυνατότητα ανέγερσής του, όπως είχε αρχικά προβλεφθεί.

²⁴ Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

²⁵ Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

5. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

5.1. Ανέγερση κτιρίου²⁶

Το 1872, επί Δημαρχίας Παναγή Κυριακού, συνάφθηκε δάνειο ύψους 130.000δρχ. με την Εθνική Τράπεζα, για την κατασκευή του Δημαρχείου Αθηνών. Το κτίριο αποπερατώθηκε και με τη δωρεά 15.000 φράγκων του Ιωάννη Κοντογιαννάκη. Αρχικά το κτίριο είχε έναν μόνο όροφο. Ο πρώτος όροφος στέγαζε την Δημοτική Αρχή και περιλάμβανε μια μεγάλη αίθουσα τελετών, τα γραφεία του Δημάρχου και του Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου, τα γραφεία υπηρεσιών καθώς και την αίθουσα συνεδριάσεων. Στο ισόγειο διαμορφώθηκαν καταστήματα προς ενοικίαση. Τα καταστήματα του ισόγειου λειτούργησαν για την οικονομική ενίσχυση του Δήμου και κυρίως για την αποπληρωμή του δανείου.

5.2. Μεταρρύθμιση και επέκταση κτιρίου²⁷

Το 1901, επί Δημαρχίας Σπυρίδωνος Μερκούρη, επισκευάστηκε η κύρια σκάλα, που συνέδεε την κεντρική είσοδο του ισόγειου με τον πρώτο όροφο. Επίσης, ανακατασκευάστηκαν οι χώροι του πρώτου ορόφου και έγινε νέα διαίρεση τους. Ακόμη, διακοσμήθηκαν οι εσωτερικοί χώροι. Συγχρόνως, διαμορφώθηκε ο περιβάλλοντας χώρος με την κατασκευή κήπου και πλακόστρωσης αυλής. Σημαντική, ήταν και η εξωτερική μορφοπλαστική αναθεώρηση του κτιρίου. Εξωτερικά, προστέθηκε στηθαίο με «ballustre», στο πλαίσιο των διακοσμητικών τάσεων της εποχής, χωρίς όμως να διαταραχθούν οι αρχές της σύνθεσης του αρχικού δημιουργού.

Το 1935-36, επί Δημαρχίας Κ. Κοτζιά, επεκτείνεται και ανακαινίζεται το κτίριο. Ο αρχιτέκτονας Ανδρέας Πλουμιστός επιμελήθηκε τα σχέδια του κτιρίου. Η σημαντικότερη επέμβαση είναι η προσθήκη του δεύτερου ορόφου, ενώ αφαιρούνται όλα τα μορφολογικά στοιχεία (στηθαίο, γείσα και παραστάδες). Επίσης, απομακρύνονται τα καταστήματα. Οι εισοδοί των καταστημάτων μετατρέπονται σε μεγάλα παράθυρα. Το κτίριο επενδύεται με πλάκες μαρμάρου, επικαλύπτοντας το αρχικό του βάθρο. Στην πλευρά της οδού Κλεισθένους κατασκευάζονται δύο εσωτερικές πλάγιες σκάλες για την επικοινωνία όλων των ορόφων, καθώς και νέα αίθουσα Δημοτικού Συμβουλίου, με εξέδρα για το κοινό και εξώστη.

Με απόφαση της υπ' αριθμ. 69 στις 2 Ιουλίου 1937 το Δημοτικό Συμβούλιο αναθέτει στους καλλιτέχνες Γιώργο Γουναρόπουλο και Φώτη Κόντογλου, την τοιχογράφηση αιθουσών του κτιρίου. Οι τοιχογραφίες αναπαριστούν σκηνές που είναι εμπνευσμένες από τη μυθολογία, την αρχαιότητα, το Βυζάντιο και μέχρι την περίοδο των αγώνων κατά της τουρκοκρατίας του 1821.

²⁶ Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

²⁷ Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

5.3. Κήρυξη του κτίσματος ως διατηρητέου²⁸

Το κτίριο κηρύχθηκε διατηρητέο από το Υπουργείο Πολιτισμού το 1989 και το 1994-1995 πραγματοποιήθηκε η αποκατάστασή του, συμπεριλαμβανομένης της επαναφοράς ορισμένων μορφοπλαστικών στοιχείων του 19^{ου} αιώνα (γείσων, πλαισίων, κορνιζών και παραστάδων) του πρώτου ορόφου. Η αποκατάσταση του δεύτερου ορόφου πραγματοποιήθηκε βασιζόμενη στη κρίση ότι εκφράζει μια σημαντική περίοδο της ιστορίας του Δημαρχείου των Αθηνών, καθώς αποτελεί τη σημαντικότερη επέμβαση επί του αρχικού σχεδίου²⁹.

Ακόμη, πραγματοποιήθηκαν εσωτερικές επεμβάσεις συντήρησης και ανανέωσης. Το κτίριο εκσυγχρονίστηκε για την αντιμετώπιση των αναγκών και των απαιτήσεων της εποχής (κεντρικό σύστημα κλιματισμού, πυρασφάλεια κ.α). Η δημοτική βιβλιοθήκη καταλάμβανε όλο το χώρο του δεύτερου ορόφου. Το 2003 με την μετεγκατάσταση σε δικό της κτίριο, δημιουργήθηκαν στο δεύτερο όροφο γραφεία της διοίκησης και σύγχρονη αίθουσα συνεδριάσεων με την ένωση γραφείων. Στο ισόγειο, έγινε ριζική αλλαγή και οι χώροι αποκαταστάθηκαν στην παλιά τους μορφή συμπεριλαμβανομένων των μαρμάρινων δαπέδων.

Οι τοιχογραφίες του Γ. Γουναρόπουλου επιδιορθώθηκαν αρχικά από τον ίδιο το 1962. Το 1987 ακολούθησε συντήρηση των τοιχογραφιών του Γ. Γουναρόπουλου όπως και του Φ. Κόντογλου. Οι φθορές που υπέστησαν οι τοιχογραφίες των δύο καλλιτεχνών, με τον σεισμό της Αθήνας του 1999, αποκαταστάθηκαν ένα χρόνο μετά. Τα κενά που δημιουργήθηκαν στις τοιχογραφίες από τις ρωγμές, καλύφθηκαν με την τεχνική του «Rigatino», δηλαδή μικρές κάθετες γραμμές που αναπαριστούν το χαμένο σχέδιο.

6. ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ

6.1. Ματιές στους χώρους του πρώτου ορόφου

Στον πρώτο όροφο του Δημαρχείου βρίσκονται πολιτιστικοί πρωτότυποι θησαυροί μεγάλων καλλιτεχνικών φυσιογνωμιών, όπως του Τάκη Παρλαβάντζα, του Βλάσιου Τσοτσώνη, της Λουκίας Γεωργαντή, του Φώτη Κόντογλου³⁰ και του Γιώργου Γουναρόπουλου. Επίσης, αναφέρεται πώς οι διάδρομοι και οι αίθουσες διακοσμούνται, με πίνακες από διακεκριμένους ζωγράφους και περιλαμβάνουν πορträιτα πολλών δημάρχων της Αθήνας.

Η κεντρική είσοδος με το δωρικό πρόστυλο, στο κεντρικό τμήμα της πρόσοψης, οδηγεί με μια μαρμάρινη σκάλα στον πρώτο όροφο του κτιρίου. Ο επισκέπτης αρχικά μέσω της μαρμάρινης σκάλας βρίσκεται στο κεντρικό κλιμακοστάσιο και αντικρύζει

²⁸ Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

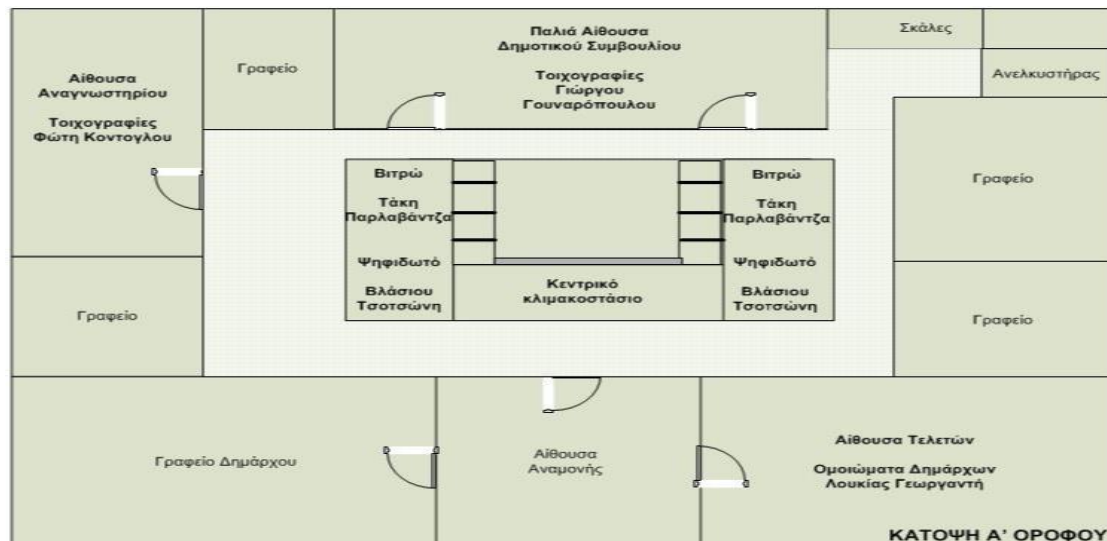
²⁹ http://www.eie.gr/archaeologia/gr/arxeio_more.aspx?id=39

³⁰ Στις υαλοσκέπασες αίθουσες εξυπηρέτησης του κοινού, στις Αίθουσες Ισοκράτης και Δημοσθένης, στο ισόγειο υπάρχουν αντικριστά από δύο τοιχογραφίες του Φώτη Κόντογλου. Στο λευκό, από την ορθομαρμάρωση χώρο, πάνω από τις θυρίδες συναλλαγών.

πρώτα τα έξι βιτρώ του Τάκη Παρλαβάντζα (τρία στη νότια και τρία στη βόρεια πλευρά). Ακριβώς δίπλα ακολουθούν, τα δύο ψηφιδωτά του Βλάσιου Τσοτσώνη (το ένα στη νότια και το άλλο στη βόρεια πλευρά). Στη συνέχεια, βρίσκεται το γραφείο του Δημάρχου και αριστερά αυτού η αίθουσα Τελετών με τα τριάντα έξι ομοιώματα Δημάρχων, ισομερώς κατανεμημένα σε δύο γυάλινες βιτρίνες, της Λουκίας Γεωργαντή.

Στην πίσω μεριά του πρώτου ορόφου βρίσκεται η αίθουσα του Αναγνωστηρίου. Η αίθουσα έχει φιλοτεχνηθεί, από τον ίδιο τον Φώτη Κόντογλου, με τοιχογραφία που απεικονίζει σαράντα μορφές. Τέλος, δίπλα στο Αναγνωστήριο, στην Παλαιά Αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου, ο Γιώργος Γουναρόπουλος έχει δημιουργήσει μία μοναδική τοιχογραφία που καλύπτει τα 113τ.μ. της αίθουσας.

31 Χρήση εφαρμογής Visio, προσωπικό αρχείο.

6.2. ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟ

6.2.1. Τάκης Παρλαβάντζας (1930-2014)

Ο Τάκης Παρλαβάντζας γεννήθηκε στον Πειραιά το 1930 όπου και τελείωσε το γυμνάσιο το 1948. Σπούδασε στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών (Α.Σ.Κ.Τ.) στο εργαστήριο του Μόραλη από το 1948 έως το 1955 παίρνοντας όμως μαθήματα και στα εργαστήρια του Γ. Μαθιόπουλου και του Ο. Αργυρού. Το 1956 έλαβε από την Α.Σ.Κ.Τ. το δίπλωμα θεωρητικών και Ιστορικών σπουδών με καθηγητή τον Π. Πρεβελάκη.

31 Χρήση εφαρμογής Visio, προσωπική εκτίμηση.

Από το 1956 έως το 1958, με υποτροφία της Ολλανδικής κυβέρνησης, σπούδασε στο εργαστήριο μνημειακής τέχνης της Rijksacademie van Beeldende Kunsten του Άμστερνταμ με δάσκαλο τον W. Clenin, vitrail, ψηφιδωτό, φρέσκο σκραφίτο καθώς και γλυπτική και χαρακτική . Το 1961 και 1962, με υποτροφία του Πανεπιστημίου Αθηνών σπούδασε στο Παρίσι φρέσκο στην Ecole Superieres des beaux-arts με δάσκαλο τον J. C. Aujaime και vitrail. Επίσης, μπετόν γκλας στην Ecole des Metiers d'Art με δάσκαλο τον A. Giroux. Στο διάστημα αυτό ταξίδεψε και μελέτησε τα έργα σύγχρονης τέχνης σε μουσεία της Ολλανδίας, του Βελγίου, της Γαλλίας και της Ιταλίας. Αρχικά ήταν επηρεασμένος από το έργο του Μόραλη, ενώ η ζωγραφική του Cezanne ασκούσε πάνω του ιδιαίτερη έλξη.

Τα εκφραστικά του μέσα στα βιτρώ (vitraux) και στην ανάγλυφη γλυπτική είναι γεωμετρικά σχήματα, χρώματα, τόνοι και γραμμές που εμπεριέχουν συχνά αναγνώσιμους κύκλους. Συντήρησε και αποκατάστησε τα βιτρώ (vitraux) του κεντρικού καταστήματος της Τραπεζίης της Ελλάδος καθώς και του υποκαταστήματος της Ρόδου. Επίσης, εργάστηκε στην Υπηρεσία Αναστηλώσεων για τον καθαρισμό και διάσωση Βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων³².

Τα βιτρώ του πρώτου ορόφου του Δημαρχείου, ανατέθηκαν στον καλλιτέχνη Τάκη Παρλαβάντζα, σύμφωνα με το υπ' αρ. 13/11-5-1987 απόσπασμα πρακτικού της συνεδρίασης του Δημοτικού Συμβουλίου Αθηνών. Ο καλλιτέχνης φιλοτέχνησε τα βιτρώ των δύο εσωτερικών αρχιτεκτονικών ανοιγμάτων που βρίσκονται στην απόληξη του κεντρικού κλιμακοστασίου της κύριας εισόδου του Δημαρχείου και καλύπτουν μία έκταση τριάντα περίπου τ.μ. Η θεματογραφία είναι εμπνευσμένη από την μυθολογία και από τα πιο σημαντικά γεγονότα της ιστορίας της πόλης περίπου μέχρι τον 4ο αιώνα π.Χ.

Τα θέματα είναι ισομερώς καταμερισμένα σε δύο ενότητες, η πρώτη ξεκινά με μυθολογικά πρόσωπα όπως είναι η Αθηνά, ο Ποσειδώνας και η δεύτερη καταλήγει σε ιστορικές προσωπικότητες όπως είναι ο Θεμιστοκλής και ο Περικλής. Τα έξι μεγάλα παράθυρα βρίσκονται σε συμμετρική θέση (τρία στη νότια και τρία στη βόρεια πλευρά) και πλαισιώνουν το κεντρικό κλιμακοστάσιο³³.

Η παραθετική διάταξη των θεμάτων εκτείνονται σύμφωνα με την παρακάτω σειρά:

- 1) Έρις Αθηνάς και Ποσειδώνας
- 2) Ο Θησέας απαλλάσσει την Αθήνα από τη μινωική κυριαρχία
- 3) Ο Σόλων ανακοινώνει τους νόμους του
- 4) Η ναυμαχία της Σαλαμίνας
- 5) Ο Περικλής αγορεύων
- 6) Η Φρόνη στο Δικαστήριο

32 <https://paletteart.wordpress.com/2017/11/09/παρλαβάντζας-τάκης-takis-parlavantzas-1930-2014/> & <http://www.arthellas.gr/bi/parlavantzas/art.html#>

33 Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

Εικόνες 1 & 2: Κεντρικό κλιμακοστάσιο, προσωπικό αρχείο.

Εικόνα 3: Κεντρικό κλιμακοστάσιο, υπογραφή καλλιτέχνη, προσωπικό αρχείο.

6.2.2. Βλάσιος Τσοτσώνης (γ. 1951)

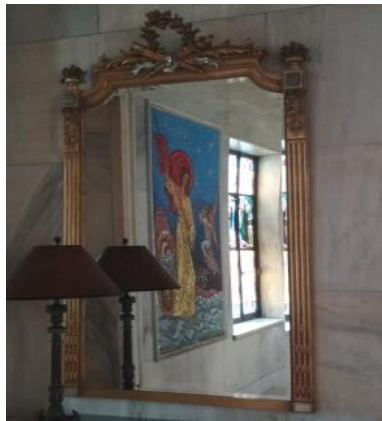

Ο Βλάσιος Τσοτσώνης, ο ζωγράφος των αγγέλων όπως χαρακτηρίζεται, γεννήθηκε το 1951. Σπούδασε Καλές Τέχνες στην Αθήνα και διδάχθηκε την τέχνη της αγιογραφίας. Στη συνέχεια, σπούδασε Αισθητική της Ψηφιδογραφίας στη Scuola Mosaicisti di Friuli Spilimbergo, στην Ιταλία. Ο Βλάσιος Τσοτσώνης είναι ένας από τους πιο αναγνωρισμένους αγιογράφους-ζωγράφους στην Ελλάδα. Η εργασία του έχει κατατεθεί σε σημαντικούς ναούς στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Σπουδασμένος στην περίφημη Scuola Mosaicisti del Friuli του Σπιλιμπέργκο στην Ιταλία, η ζωγραφική του ισορροπεί μεταξύ της αγιογραφίας και της κοσμικής ζωγραφικής.

Ο Β. Τσοτσώνης ακολουθεί το έργο των Φ. Κόντογλου και Γ. Γουναρόπουλου, που είχαν κοσμήσει το Δημαρχιακό Μέγαρο στα τέλη της δεκαετίας του 1930, επιλέγοντας να αναμετρηθεί με μια απαιτητική τεχνική, αυτή του ψηφιδωτού, και να δώσει ένα έργο συναφούς θεματικής αλλά διαφορετικής τεχνοτροπίας³⁴.

Τα δύο ψηφιδωτά του Βλάσιου Τσοτσώνη τα οποία χρονολογούνται το 1999, κοσμούν το κεντρικό κλιμακοστάσιο μαζί με τα βιτρώ του Τάκη Παρλαβάντζα. Στη βόρεια πλευρά βρίσκεται το ψηφιδωτό «Η Θεά Αθηνά- Ειρήνη του Κόσμου» και ακριβώς απέναντι στη νότια πλευρά «Ο Άγιος Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης». Τα ψηφιδωτά είναι μεγάλων διαστάσεων και καλύπτουν σχεδόν όλο το μεγάλο μαρμάρινο τοίχο που πλαισιώνουν³⁵. Οι δύο μορφές είναι οι πιο σημαντικές για την ιστορία της πόλης καθώς σύμφωνα με τη μυθολογία η ονομασία της Αθήνας παραπέμπει στη θεά Αθηνά, προστάτιδα της πόλης ενώ ο Άγιος Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης είναι ο πολιούχος των Αθηνών βάσει της Ορθόδοξης Χριστιανικής πίστης. Η μνήμη Του εορτάζεται στην Αθήνα κάθε 3 Οκτωβρίου.

Εικόνες 4 & 5: Κεντρικό κλιμακοστάσιο, προσωπικό αρχείο.

6.3. Αίθουσα τελετών

6.3.1. Λουκία Γεωργαντή (1919-2001)

Η Λουκία Γεωργαντή, η «*Μαντάμ Τισό*» της Ελληνικής γλυπτικής όπως χαρακτηρίζεται, γεννήθηκε στην Αθήνα το 1919 και πέθανε στην Αθήνα το 2001. Ήταν Ελληνίδα γλύπτρια, ζωγράφος και διακοσμήτρια, κόρη του γλύπτη Νικόλαου Γεωργαντή (1883–1947). Κατά τα έτη 1935–1946 διδάχθηκε μαθήματα γλυπτικής από τον πατέρα της και στη συνέχεια σπούδασε στη Σχολή των Τεχνών Scuola dei Arti της Φλωρεντίας. Η Γεωργαντή ασχολήθηκε και με τη δημιουργία των Μουσείων Ομοιωμάτων του Δήμου Αθηναίων και του

³⁴ <http://vlasiostsotsonis.gr/> & <http://fragilemag.gr/vlasis-tsotsonis-zografiki/>

³⁵ Έκδοση: Πολιτισμικός οργανισμός Δήμου Αθηναίων. 2002 (2000 αντίτυπα).

Θεατρικού Μουσείου της Αθήνας. Ήταν φανατική συλλέκτρια πλήριν ομοιωμάτων σημαντικών προσωπικοτήτων της Ελλάδας³⁶. Για το λόγο αυτό, είχε εponομαστει «Μαντάμ Τισό» της Ελληνικής γλυπτικής³⁷.

Η ιδιωτική της κατοικία, επί των οδών Αναπαύσεως 20 και Τιμολέοντος 2 στη συνοικία του Μετς στην Αθήνα έχει μετατραπεί σε μουσείο και στεγάζει σήμερα το Μουσείο Γλυπτών και Ομοιωμάτων «ΛΟΥΚΙΑ ΓΕΩΡΓΑΝΤΗ», το οποίο ίδρυσε η ίδια η Γεωργαντή το 1992 και στη συνέχεια δώρισε, το 2000, στο Δήμο Αθηναίων. Κατά καιρούς είχε εκθέσει τα έργα της σε ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και τον Πειραιά. Επίσης, είχε λάβει μέρος σε ομαδικές παρουσιάσεις των έργων της στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Η Γεωργαντή επικεντρώθηκε κυρίως με ανθρωπομορφική αντίληψη στη δημιουργία προτομών προσωπικοτήτων από το χώρο των γραμμάτων και της τέχνης, αλλά και άλλων μορφών της Ελληνικής κοινωνίας. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται προτομές και ανδριάντες που έχουν τοποθετηθεί σε δημόσιους χώρους της Αθήνας³⁸.

Στην αίθουσα Τελετών στο δυτικό τοίχο υπάρχουν δύο γυάλινες συνθέσεις με τα τριάντα έξι ομοιώματα Δημάρχων της πόλης των Αθηνών, της Λούκιας Γεωργαντή. Από το 1936 ξεκινά η συλλογή όταν ο Κ. Κοτζιάς σε μια έκθεση της Γεωργαντή της αναθέτει την φιλοτέχνηση ομοιωμάτων τελεσάντων Δημάρχων από το 1834–1936. Η συλλογή των μικρογραφικών προσωπογραφιών αρχίζει από τον Δήμαρχο Αν. Πετράκη (1835-1837) και καταλήγει στον Δήμαρχο Λ. Κουρή (1992-1994). Αξιοσημείωτη, είναι η πιστότητα των χαρακτηριστικών στοιχείων που αποδίδεται σε όλα τα ομοιώματα αλλά και οι ενδυματολογικές τάσεις της εποχής που αποτελούν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη θέαση των εκθεμάτων³⁹.

Τα ονόματα και τα έτη θητείας των τριάντα έξι Δημάρχων της συλλογής ομοιωμάτων της Λουκίας Γεωργαντή είναι τα ακόλουθα:

Αν. Πετράκης (1835-1837), Δ. Καλλιφρονάς (1837-1841), Σ. Βενιζέλος (1845-1850), Ν. Ζαχαρίτσας (1850-1851), Ι. Κονιάρης (1851-1854), Κ. Γαλάτης (1855-1857), Γ. Σκούφος (1857-1862 και 1866-1870), Εμ. Κουτσικάρης (1863-1865), Π. Ζαζαρίτσας (1865-1866), Π. Κυριακός (1870-1879), Δ. Σούτσος (1879-1887), Τιμ. Φιλήμων (1887-1891), Μ. Μελάς (1891-1894), Δ. Συληβριώτης (1894-1895), Λ. Καλλιφρονάς (1895-1899), Σπ. Μερκούρης (1899-1914 και 1929-1934), Εμ. Μπενάκης (1914-1916), Γ. Τσώχας (1916-1917 και 1920-1922), Σ. Πάτσης (1917-1920 και 1922-1929), Κ. Κοτζιάς (1934-1936), Αμβρ. Πλυτάς (1936-1941), Κ. Μέρμηγκας (1941), Αγγ. Γεωργάτος (1941-1944), Αρ. Σκληρός (1944-1946), Ι. Πίτσικας (1946-1950), Α. Ραγκούσης (1950-1951), Κ. Νικολόπουλος (1951-1954), Π. Κατσώτας (1954-1959), Α. Τσουκαλάς (1959-1964), Γ. Πλυτάς (1964-1967), Κ. Δάρας (1974-1975), Ι.

36 https://el.wikipedia.org/wiki/Λουκία_Γεωργαντή

37 Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 30/7/2002.

38 <http://www.cityofathens.gr/katoikoi/texnes-politismos/xoroi-politismo/moyseia/moyseio-loykias-georganti>

39 Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

Παπαθεοδώρου (1975-1978), Δ. Μπέης (1979-1986), Μ. Έβερτ (1987-1989), Ν. Γιατρακός (1989-1990), Α. Τρίτσης (1991-1992), Λ. Κουρή (1992-1994).

Εικόνες 6 & 7: Αίθουσα τελετών, προσωπικό αρχείο.

6.4. Αίθουσα αναγνωστηρίου

6.4.1. Φώτης Κόντογλου (1895-1965)

Ο Φώτης Κόντογλου (γεννημένος με το επώνυμο Αποστολέλης), ο τελευταίος υστεροβυζαντινός ζωγράφος όπως χαρακτηρίζεται, γεννήθηκε στο Αϊβαλί επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, στις 8 Νοεμβρίου 1895. Πέθανε στην Αθήνα στις 13 Ιουλίου 1965. Ήταν Έλληνας λογοτέχνης και ζωγράφος. Αναζήτησε την «Ελληνικότητα», δηλαδή μία αυθεντική έκφραση, επιστρέφοντας στην Ελληνική παράδοση, τόσο στο λογοτεχνικό όσο και στο ζωγραφικό του έργο. Είχε ακόμη σημαντικότερη συμβολή στον χώρο της βυζαντινής εικονογραφίας. Σήμερα θεωρείται ως ένας από τους κυριότερους εκπροσώπους της «Γενιάς του '30». Μαθητές του ήταν ο Γιάννης Τσαρούχης, ο Νίκος Εγγονόπουλος, κ.ά.⁴⁰.

Ο Φώτης Κόντογλου τοιχογραφεί τους τέσσερις τοίχους, με διάκριση άνω και κάτω ζώνης, της αίθουσας του Αναγνωστηρίου που βρίσκεται στον α' όροφο της νότιας πλευράς του Δημαρχείου. Η αίθουσα βρίσκεται δίπλα στην Αίθουσα του Παλιού Δημοτικού Συμβουλίου.

⁴⁰ https://el.wikipedia.org/wiki/Φώτης_Κόντογλου

Το πρόγραμμα διακόσμησης της αίθουσας ήταν πρόταση του ίδιου του καλλιτέχνη καθώς στα πρακτικά του Δημοτικού Συμβουλίου αναφέρεται: *«εις την άνω ζώνην θα παραστούν πρόσωπα της Ελληνικής Ιστορίας, ιδία αντιπρόσωποι του πνεύματος, έκαστος με τα σύμβολα του. Η σειρά αυτή θ' αποτελέσει μια επιβλητική παράταξιν 40 περίπου μορφάς αίτινες θα αντιπροσωπεύουν τας διαφόρους ποικιλίας μέσα εις τον ενιαίο τύπον της Ελληνικής φυλής».*

Το έργο του Κόντογλου αποτελείται από τέσσερις τοιχογραφίες σε αντίστοιχούς τέσσερις τοίχους της αίθουσας του Αναγνωστηρίου. Οι τοιχογραφίες αυτές ολοκληρώθηκαν μέσα σε χρονικό διάστημα τριών ετών από 1937–1940.

Οι τοιχογραφίες της άνω ζώνης ξεκινούν με τον «Ιαπετό αρχαιότατων ανθρώπων» με εξαιρετικά σωματώδη και πρωτόγονη διάπλαση, στη συνέχεια οι γενάρχες των Ελλήνων και οι Έλληνες φιλόσοφοι. Η χριστιανική ιστορία ξεκινά με τον Άγιο Διονύσιο τον Αρεοπαγίτη. Από τη νεότερη ιστορία, των χρόνων της δουλείας και την Επανάσταση, ο Κόντογλου διαλέγει λίγες μορφές των κορυφαίων του Ελληνισμού όπως του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου, Καπετάν Ανδρούτσου και Ρήγα Φεραίου που βρίσκονται στην άνω ζώνη. Ο «Δομήνικος Θεοτοκόπουλος Κρης ο την ζωγραφικήν κλείσας» αποδίδεται με τα κύρια φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά, γνωστά από την αυτοπροσωπογραφία του, αλλά με βυζαντινότητα μετάπλαση. Ακολουθεί ο «Καπετάν Ανδρούτσος πατήρ του Οδυσσέως», κλέφτης λυγερόκορμος, με την φουστανέλα και τα πλουμιστά άρματά του. Ο «Ρήγας Φεραίος ο πρωτομάρτυς της ελευθερίας», στο γνωστό προσωπογραφικό τύπο κρατεί ανοικτό ειλητό με την επιγραφή: *«τι σε ωφελείν αν ζήσεις και είσαι στη σκλαβιά φαντάσου πως σε ψένουν καθ' ώρα στη φωτιά».*

Στον ανατολικό τοίχο της κάτω ζώνης, η ιστόρηση ξεκινά με μορφές του Ιαπετού, Γραίκου και Αρκαδά και ακολουθούν γεγονότα της Τροίας, της Ολυμπίας και των αγώνων. Ακολουθούν βυζαντινές σκηνές, μυθολογικά και ιστορικά γεγονότα. Σε κεντρική θέση αναπαρίσταται ο Μέγας Αλέξανδρος και στη συνέχεια ιστορούνται σκηνές από την ζωή του Φιλίππου και του Μ. Αλεξάνδρου. Ο τοίχος περιλαμβάνει τρία θέματα που δεν διακρίνονται μεταξύ τους.

Το πρώτο θέμα αποτελείται από ολιγοπρόσωπη παράσταση της ζωής του Φιλίππου. Στον περιορισμένο χώρο, του δεύτερου θέματος, που βρίσκεται πάνω από την πόρτα, διακρίνεται μία ιδιαίτερη για τη ζωντανία της τοιχογραφία, *«Ο Μέγας Αλέξανδρος δαμάζει τον βουκέφαλον».* Ο Κόντογλου ζωγράφησε το παιδικό κατόρθωμα του κατοπινού μεγάλου στρατηλάτη *«Μικρό παλικαρόπουλο, ο Αλέξανδρος, με το χιτώνα του να ανεμίζει σαν αναπετάρη του Αι Γιώργη, αρπάζει από τη χαιτή το άλογο, που φαίνεται να πετάει στον αέρα».* Ακολουθεί, το τρίτο θέμα, ο Φίλιππος καθισμένος σε θρόνο περιτριγυρισμένος από στρατιώτες και φίλους. Στο επόμενο στάδιο αναπτύσσεται η ιστορία του Βυζαντίου με τον ηρωικό εκπρόσωπο της Μακεδονικής Δυναστείας, Ιωάννη Τσιμισκή. Η εικονική παράσταση κλείνει με τις ολόσωμες μορφές των ηρώων του 1821⁴¹.

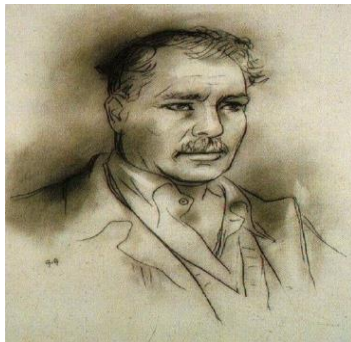
⁴¹ Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

Εικόνες 8 & 9: Αίθουσα Αναγνωστηρίου, προσωπικό αρχείο.

6.5. Παλιά αίθουσα Δημοτικού Συμβουλίου

6.5.1. Γιώργος Γουναρόπουλος (1889-1977)

Ο Γιώργος Γουναρόπουλος, ο ζωγράφος με τον ονειρικό χαρακτήρα μορφών γεννήθηκε στη Σωζόπολη, της Μαύρης Θάλασσας στις 22 Μαρτίου 1889. Πέθανε στην Αθήνα στις 17 Αυγούστου 1977. Ήταν Έλληνας ζωγράφος της γενιάς του '30, ο οποίος διακρίθηκε για τους ιδιαίτερος ονειρικούς του πίνακες. Ο Γουναρόπουλος υπήρξε μοναδικός στην τεχνοτροπία του. Οι πίνακές του έχουν έναν υπερβατικό χαρακτήρα: εξαΰλωμένες μορφές σχεδιασμένες με λίγες λιτές γραμμές που χάνονται μέσα σε ονειρώδη χρώματα

βαθυγάλανα, κιτρινοκόκκινα έως ιώδη. Στα έργα του Γουναρόπουλου, οι γυναικείες μορφές, τα δένδρα, νεκρές φύσεις με ψάρια και όστρακα σμίγουν σε μυθώδη ποιητικά οράματα. Ακόμα και οι προσωπογραφίες του με κάρβουνο ή μολύβι έχουν χαρακτήρα φευγαλέου ονείρου⁴².

Ωστόσο, για αυτή την εμμονή του στα ποιητικά και συμβολικά θέματα, στη «συμπαντική ζωγραφική» όπως την χαρακτήριζε ο ίδιος, ορισμένοι κριτικοί τον επέκριναν για «κάπως περιορισμένη ή κάπως obsédée (σικ) φαντασία». Ως δημιουργός, ο Γουναρόπουλος ήταν παραγωγικότατος. Έργα του υπάρχουν στο Μουσείο Γ. Γουναρόπουλου, στην Εθνική Πινακοθήκη, στο Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και σε πολλές άλλες δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές. Σημειώνεται ότι τα έργα του τα υπέγραφε με το ακρώνυμο G. Gounaro/ Γ. Γουναρόπουλος⁴³.

42 <http://www.gounaropoulos.gr/>

43 <http://www.kathimerini.gr/834029/article/politismos/vivlio/my8os-kai-istoria-gia-ton-periklh>

Ο Γιώργος Γουναρόπουλος τοιχογραφεί την παλαιά αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου, που βρίσκεται στον α' όροφο της δυτικής πλευράς, του Δημαρχείου. Πιστός στην τεχνοτροπία του, θα συνθέσει, καλύπτοντας εξολοκλήρου τα 113 τετραγωνικά μέτρα της αίθουσας ένα μεγαλειώδες σύνολο, με τη λαμπερή τεχνική της ελαιώδους τοιχογραφίας (λάδι και κερί). Η επιλογή των θεμάτων αναπαριστά με μνημιακό και μνημειακό τρόπο την αθηναϊκή ιστορία.

Εικόνα 10: Αίθουσα Αναγνωστηρίου, προσωπικό αρχείο.

Στο νότιο, ενιαίο τοίχο της αίθουσας, η κεντρική σύνθεση της τοιχογραφίας έχει ως θέμα «Η Αποθέωση του Περικλή». Ο Περικλής παριστάνεται όρθιος, στο κέντρο της σύνθεσης, χωρίζοντας στα δύο την τοιχογραφημένη επιφάνεια. Η Ακρόπολη στο βάθος και πίσω από τον Περικλή, σηματοδοτεί την ισχύ και την πολιτιστική ακτινοβολία της αθηναϊκής δημοκρατίας. Ο Περικλής περιστοιχίζεται στ' αριστερά του από την Ασπασία (σύζυγός του) και στα δεξιά του από τη Δόξα και την Αθηνά. Η πρώτη καταθέτει στεφάνι στα πόδια του και η δεύτερη του προσφέρει κλαδί δάφνης. Αξιοσημείωτο είναι ότι στον τοίχο στο πάνω μέρος αριστερά διακρίνεται η υπογραφή του δημιουργού *Γιώργος Γουναρόπουλος 1938*.

Αμφότερα αυτής της κεντρικής σύνθεσης παρατάσσονται, στην κάτω ζώνη καλλιτέχνες, φιλόσοφοι, ρήτορες και πολιτικοί, ενώ στην επάνω οι εννέα Μούσες. Στον ανατολικό τοίχο παριστάνονται σκηνές από τον κύκλο του Θησέα και τους Περσικούς πολέμους. Στο δυτικό τοίχο υπάρχει η μυθολογική σκηνή της διεκδίκησης της πόλης από τη θεά Αθηνά και τον Ποσειδώνα, το θάνατο του Σωκράτη, το θάνατο του Γ. Καραϊσκάκη και άλλες σκηνές από τη νεότερη ιστορία.

Ο βόρειος τοίχος πίσω από τις αναβαθμίδες, απεικονίζει ανοιξιάτικο και λουλουδιασμένο, το αθηναϊκό λοφώδες τοπίο. Η σύνθεση του ζωγράφου είναι μνημειώδης λόγω της ενοποίησης της πολυμερούς και πολυθεματικής σύνθεσης της τεχνοτροπίας του διάχυτου φωτισμού και της πιστής ιστορικής απόδοσης μορφών, ενδυμάτων, αντικειμένων κ.α.⁴⁴

Εικόνες 11 & 12: Παλιά αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου, προσωπικό αρχείο.

⁴⁴ "Τουναρόπουλος", Ματούλα Σκάλτσα, έκδοση Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων 1990.

7. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΜΟΝΤΕΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΙΚΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

7.1. Εικονικό περιβάλλον

Το Δημαρχείο Αθηνών διαθέτει τεκμήρια του Ελληνικού πολιτισμού, όπως τα πρωτότυπα έργα διακεκριμένων καλλιτεχνών, που χρονολογούνται από το 1938. Το Δημαρχείο δεν δύναται να αποτελέσει χώρο επίσκεψης και ξενάγησης, όπως συμβαίνει στις περιπτώσεις άλλων μουσείων και οργανισμών, καθώς στεγάζει τα γραφεία της δημοτικής αρχής. Η δυσκολία πρόσβασης στους χώρους του δημαρχείου, και ειδικά στον πρώτο όροφο που βρίσκονται τα γραφεία της Δημοτικής αρχής, καθώς και τα περισσότερα πρωτότυπα έργα, αιτιολογούν την έλλειψη ζωντανής ψηφιακής μετάδοσης. Η απουσία όμως ακόμη και αποσπασματικής ψηφιακής καταγραφής από μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως και από συγγραφικές εκδόσεις, εντείνουν την ανάγκη της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών. Η χρήση του διαδικτύου και η «online» παρουσίαση του Δημαρχείου, θα δίνει τη δυνατότητα στην «χωρίς τοίχους και όρια» μετάδοση πληροφοριών. Μέσω υπερσυνδέσμων, οι ηλεκτρονικοί επισκέπτες θα οδηγούνται σε άλλους ιστότοπους για επιπλέον πληροφορίες, θα δύναται η άμεση σύνδεση με άλλα μουσεία, οργανισμούς και φορείς, προσδίδοντας στα εκθέματα του Δημαρχείου εξωστρεφή προσανατολισμό.

Με τη χρήση λογισμικού της κατηγορίας Window on a World/WoW (Παράθυρο στον Κόσμο), δύναται η μετακίνηση του επισκέπτη μέσα σε έναν εικονικό διαδικτυακό, τρισδιάστατο περιβάλλον, με διαφορετικές προσεγγίσεις του χώρου καθώς και αλλαγές κλίμακας στοιχείων του χώρου ή των εκθεμάτων. Οι δράσεις του επισκέπτη θα μπορούν να προκαλέσουν την αναπαραγωγή ολιγόλεπτων προβολών, ήχου ή κειμένου πληροφορίας για το κάθε έκθεμα. Η προτεινόμενη κατηγορία λογισμικού (WoW) έχει πολύ μικρότερο κόστος αν συγκριθεί με συστήματα εμπύθισης, καθώς δεν απαιτείται ακριβό υλικό ή λογισμικό και είναι πιο εύκολη η ανάπτυξη καινούργιων εφαρμογών. Επιπροσθέτως, το όνομα του διαδικτυακού τόπου θα έχει μία διεύθυνση URL (Uniform Resource Locator) η οποία θα παραπέμπει στο όνομα και στη θεματολογία του ιστότοπου, με προτεινόμενο τίτλο «Δημαρχείο Αθηνών: Καλλιτέχνες και πρωτότυπα έργα τέχνης».

Το πρώτο στάδιο του σχεδιασμού της εφαρμογής θα περιλαμβάνει την εξωτερική παρουσίαση του Δημαρχείου και της κεντρικής εισόδου, όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο «5. Καλλιτέχνες και έργα». Στη συνέχεια, η χωροταξική ανάπτυξη του κτηρίου θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με την περιγραφή που γίνεται στο κεφάλαιο «5.1. Ματιές στους χώρους του πρώτου ορόφου» του παρόντος συγγράμματος. Το εικονικό περιβάλλον του πρώτου ορόφου του Δημαρχείου, βάση του περιεχομένου του, θα χαρακτηρίζεται ως Ιστορικό.

Το πλαίσιο σχεδίασης του εικονικού Δημαρχείου Αθηνών θα απαρτίζεται από τρία στάδια α) την δομή του εικονικού περιβάλλοντος, β) τον σχεδιασμό του κτηρίου και των εκθεμάτων και γ) τη χρήση κατάλληλου λογισμικού.

7.2. Δομή εικονικού περιβάλλοντος

Το εικονικό περιβάλλον θα αποτελείται από το Δημαρχείο Αθηνών, τα εκθέματα και από τις μεθόδους αλληλεπίδρασης που θα μπορεί να επιλέξει ο χρήστης. Οι χρήστες θα μπορούν να πλοηγούνται στο εικονικό περιβάλλον αλλά και να επιλέγουν τον τρόπο παρουσίασης των εκθεμάτων.

Συγκεκριμένα:

1. Δημαρχείο Αθηνών.
 - Τρισδιάστατη παρουσίαση του κτηρίου.
 - Δομή του τρισδιάστατου χώρου του πρώτου ορόφου του Δημαρχείου.
 - Τα μέρη που ενώνουν τις αίθουσες (διάδρομοι, σκάλες κτλ.).
 - Αίθουσες που εκτίθενται οι πρωτότυποι πολιτιστικοί θησαυροί.
2. Τα διαθέσιμα εκθέματα και τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την απεικόνιση και περιγραφή τους (ολιγόλεπτες προβολές, ήχος, φωτογραφία).
3. Τις μεθόδους αλληλεπίδρασης που είναι διαθέσιμες στο χρήστη, τόσο για την πλοήγηση στο εικονικό περιβάλλον, όσο και για την παρουσίαση των εκθεμάτων.

7.3. Σχεδιασμός κτηρίου και εκθεμάτων

1. Αληθοφάνεια περιβάλλοντος - Σχεδιασμός κτηρίου και εκθεσιακού χώρου.

Αρχικά θα σχεδιαστεί το Δημαρχείο Αθηνών.

Ο σχεδιασμός του κτηρίου θα αποτελείται από τα εξής στάδια:

- i. Κατασκευή πρόσοψης
- ii. Δημιουργία τοίχων
- iii. Δημιουργία πατώματος
- iv. Κατασκευή παραθύρων και πορτών
- v. Κατασκευή της κεντρικής εισόδου με το δωρικό πρόστυλο
- vi. Δημιουργία της κεντρικής μαρμάρινης σκάλας
- vii. Την κάτοψη του πρώτου ορόφου
- viii. Τοποθέτηση του κατάλληλου υλικού στα αντικείμενα σκηνής
- ix. Τοποθέτηση φωτισμού

Σε αυτό το στάδιο θα σχεδιαστεί ο χώρος της έκθεσης (πρώτος όροφος), που αποτελείται από το κεντρικό κλιμακοστάσιο, τις αίθουσες και τους διαδρόμους. Ο εκθεσιακός χώρος των εκθεμάτων που έχουν επιλεγεί να εκτεθούν, θα αποδίδονται στην πραγματική τους θέση.

2. Επιλογή εκθεμάτων.

Οι πολιτιστικοί θησαυροί που θα επιλεγθούν είναι οι μνημειακές τοιχογραφίες, τα βιτρώ, τα ψηφιδωτά και τα ομοιώματα Δημάρχων.

3. Επιλογή των μεθόδων παρουσίασης.

Αρχικά, ο επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα, μέσω γραπτού και ηχογραφημένου κειμένου, να ενημερώνεται για τα βιογραφικά στοιχεία του κάθε καλλιτέχνη. Στη συνέχεια το κάθε έκθεμα θα περιγράφεται σύμφωνα με την εφαρμογή Description of Works of Art with VRA Core 4.0. Το VRA Core είναι ένα πρότυπο δεδομένων για την περιγραφή έργων και εικόνων τέχνης. Η ίδια εφαρμογή χρησιμοποιείται από το Γραφείο Ανάπτυξης Δικτύου και Πρότυπα MARC της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (LC) σε συνεργασία με την External Link Association. Το σύγγραμμα για την περιγραφή των τεκμηρίων στο κεφάλαιο «9. Παράθεση εικόνων», έχει ακολουθήσει τις συμβάσεις της εφαρμογής Description of Works of Art with VRA Core 4.0.

Για το κάθε έκθεμα θα επιλεγθεί ο κατάλληλος τρόπος παρουσίασης σύμφωνα με το χώρο που καταλαμβάνει και το είδος τεχνικής του. Οι μνημειακές τοιχογραφίες των Γ. Γουναρόπουλου και Φ. Κόντογλου θα παρουσιαστούν με τη λήψη βίντεο 360°. Τα βιτρώ και τα ψηφιδωτά με φωτογραφίες υψηλής ανάλυσης. Τα ομοιώματα Δημάρχων θα παρουσιαστούν με την εφαρμογή μεθόδων ψηφιακής φωτογραμμετρίας για την απόδοση της τρισδιάστατης γεωμετρίας και της υφής τους σε υψηλή ανάλυση.

4. Σχέδιο αλληλεπίδρασης.

Η πλοήγηση του χρήστη μέσα στο εικονικό περιβάλλον θα δύναται με δύο διαφορετικές κάμερες. Η προεπιλογή του χρήστη θα απαιτείται για κάμερα πρώτου προσώπου ή τρίτου προσώπου. Σημαντικό είναι πως όταν θα έρθει σε επαφή ο επισκέπτης με ένα αντικείμενο δεν θα το διαπερνά αλλά θα κινείται παράλληλα μέχρι να το προσπεράσει. Ο επισκέπτης για το κάθε έκθεμα θα έχει την δυνατότητα ανάλυσης σε κοντινή απόσταση, ενώ τα τρισδιάστατα πρότυπα (ομοιώματα Δημάρχων) θα μπορεί να τα περιστρέφει.

5. Ψηφιοποίηση των εκθεμάτων.

Σύμφωνα με τις επιλογές παρουσίασης του κάθε εκθέματος θα δημιουργηθούν οι ψηφιακές αναπαραστάσεις.

6. Τοποθέτηση των εκθεμάτων μέσα στον εκθεσιακό χώρο.

Οι ψηφιακές αναπαραστάσεις των εκθεμάτων θα τοποθετηθούν στις πραγματικές θέσεις/αίθουσες του Δημαρχείου.

7. Προγραμματισμός της αλληλεπίδρασης.

Σε αυτό το βήμα θα εκτελεσθούν οι προκαθορισμένες απαραίτητες ενέργειες έτσι ώστε το τρισδιάστατο εικονικό περιβάλλον να προσφέρει μία αληθοφανή προσομοίωση του Δημαρχείου και των πολιτιστικών του εκθεμάτων.

7.4. Χρήση λογισμικών

Η εφαρμογή 3D studio Max της Autodesk θα χρησιμοποιηθεί αρχικά για την δημιουργία του τρισδιάστατου εικονικού περιβάλλοντος και την μοντελοποίηση των αντικειμένων. Το πρόγραμμα αυτό διαθέτει εργαλεία για την εύκολη δημιουργία κτηρίων και αιθουσών, τα οποία περιλαμβάνονται στην σουίτα A.E.C. (Architectural, Engineering, Construction). Με την χρήση του προγράμματος θα παραχθεί η τρισδιάστατη αρχιτεκτονική εγκατάσταση του Δημαρχείου καθώς και ο εξωτερικός και εσωτερικός χώρος, οι αίθουσες, οι σκάλες, η διαρρύθμιση των χώρων, τα εκθέματα (ομοιώματα Δημάρχων). Η διαδικασία αποτύπωσης του κάθε εικονικού αντικειμένου (τοίχοι, παράθυρα, σκάλες και εκθέματα) θα περιλαμβάνει τη μοντελοποίησή του και στη συνέχεια την εφαρμογή του κατάλληλου υλικού/υφή, καθώς και την τοποθέτησή του στην πραγματική θέση μέσα στον εικονικό χώρο.

Η εφαρμογή Unity 3D είναι ένα περιβάλλον δημιουργίας και υλοποίησης κυρίως παιχνιδιών και όχι λογισμικό μοντελοποίησης. Η χρήση όμως της εφαρμογής Unity 3D εξυπηρετεί στην εισαγωγή τρισδιάστατων μοντέλων, στην παρουσίαση και στον προγραμματισμό των μεθόδων αλληλεπίδρασης. Όταν το μοντέλο ολοκληρωθεί στο 3D studio Max της Autodesk, θα εξαχθεί, ανοίγοντας την εφαρμογή Unity 3D, και θα εισαχθεί με την γεωμετρία του σε μορφή *.fbx στην καρτέλα project, με σύρσιμο πάνω στην επιφάνειά της (Drag and drop). Το μοντέλο του Δημαρχείου θα εισαχθεί με ενσωματωμένη τη γεωμετρία του, η οποία θα είναι άμεσα διαθέσιμη για χρήση. Τοποθετώντας το αντικείμενο μέσα στη σκηνή (scene view), θα προστεθούν επιπλέον συστατικά (components), ώστε να δημιουργηθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Στην εφαρμογή Unity 3D θα ενσωματωθεί ο φωτισμός της ημέρας, της σκηνής (scene view) και των εκθεμάτων και στη συνέχεια, η πηγή ήχου (audio source) που τοποθετείται στα αντικείμενα χωρίς να φαίνεται. Η πηγή ήχου γίνεται ευδιάκριτη μόνο στη σκηνή (scene view) με τη μορφή ενός μεγάφωνου, για να ξεχωρίζει από τα άλλα αντικείμενα και να διευκολύνει τον χρήστη. Η πηγή ήχου θα ενσωματωθεί στα εκθέματα, δηλώνοντας το ηχητικό αρχείο (βιογραφικά στοιχεία καλλιτεχνών, περιγραφή εκθεμάτων) μέσω του κώδικα JavaScript. Τέλος, θα εισαχθεί ένας περιηγητής, ο οποίος θα διέπει τους νόμους της φυσικής ζωής, δηλαδή δεν θα συγκρούεται ή δεν θα διαπερνά ένα αντικείμενο. Η πλοήγηση του χρήστη μέσα στο εικονικό περιβάλλον θα δύναται με δύο διαφορετικές κάμερες. Η προεπιλογή του χρήστη θα απαιτείται για κάμερα πρώτου προσώπου ή τρίτου προσώπου. Η κάμερα πρώτου προσώπου (first person) προσφέρει στο χρήστη «εικόνα μέσα από τα μάτια του» και στρέφεται στο χώρο ανάλογα με την κίνηση του ποντικιού (mouse). Η κάμερα τρίτου προσώπου (third person) καταγράφει και τις κινήσεις του εικονικού επισκέπτη και θα μένει σε σταθερή απόσταση από το χαρακτήρα πλοήγησης.

Οι κινήσεις του περιηγητή θα γίνονται με τη χρήση του πληκτρολογίου ή από την κίνηση του ποντικιού.

Η εξαγωγή του αρχείου θα γίνει σε *.exe με 32bit ή με 64bit, για λειτουργικό σύστημα της Microsoft Windows και για εκτελέσιμη μορφή ως Mac OSX PPC ή Intel, Wii, iPhone. Επίσης, υπάρχει και η δυνατότητα εξαγωγής σε μορφή κατάλληλη για να αναπαραχθεί η εφαρμογή διαδικτυακά και να τρέξει σε έναν browser (Mozilla, Safari, Explorer). Η δυνατότητα αυτή προϋποθέτει την εγκατάσταση ενός επιπλέον plugin (Flash, Silverlight) στον browser.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το πόνημα αυτό προτείνει την ημερομηνία ανακήρυξης της Αθήνας ως πρωτεύουσα του Ελληνισμού, 18 Σεπτεμβρίου, ως επίσημη εορτή της πόλης των Αθηνών, όπως είθισται με τις ιστορικές παραδόσεις και την Ελληνική πολιτισμική ιδιοπροσωπία.

Η ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και η διάθεση της σε ηλεκτρονική πρόσβαση είναι μία από τις πολιτικές καταγραφές που η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει από το 2015⁴⁵. Συνεπώς, η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας σε θέματα που άπτονται στην ιστορία της Αθήνας και των πρωτότυπων έργων της Ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς, δύναται να αποτελέσει πηγή γνώσης και μελέτης σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Παράλληλα θα τονώσει τον Εσωτερικό Τουρισμό (Internal Tourism), δηλαδή το σύνολο του εγχώριου και του εισερχόμενου τουρισμού, αναπτύσσοντας την οικονομία της χώρας μας.

Στην περίπτωση της Αθήνας, προτείνεται η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω ψηφιακής πολιτιστικής διαδρομής με τίτλο «Αθήνα. Τριγωνικός σχεδιασμός της πόλης». Η προβολή και η προώθηση των πολιτιστικών διαδρομών δύναται μέσω της τηλεόρασης, εντύπων (χάρτες) και των κοινωνικών μέσων δικτύωσης. Συγκεκριμένα προτείνεται, μια ψηφιακή διαδρομή που θα ακολουθεί τους τρεις βασικούς δρόμους (Ερμού, Σταδίου και Πειραιώς) του αρχικού τριγωνικού σχεδιασμού της πόλης των Αθηνών, των δύο αρχιτεκτόνων Σταμάτη Κλεάνθη και Έντουαρντ Σάουμπερτ. Η διαδρομή θα συνδέει πολιτιστικά στοιχεία, ιστορικά γεγονότα, πληροφορίες για σημεία ενδιαφέροντος καθώς και το φυσικό τοπίο της εποχής, αναδεικνύοντάς τη σταδιακή εξέλιξη της πόλης. Η χρήση αυτού του σημαντικού εργαλείου της τεχνολογίας συμβάλει στην ανάδειξη και διατήρηση της άυλης και υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς, στην εκπαίδευση αλλά και στην προσέλκυση ενδιαφέροντος περισσότερων τουριστών⁴⁶.

Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (International Council of Museums, ICOM) καθορίζει τη σημασία μελέτης, διατήρησης, γνωστοποίησης και έκθεσης τεκμηρίων του ανθρώπινου πολιτισμού, με στόχο τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία. Η περίπτωση του δημαρχείου δεν δύναται να εμπίπτει σε αυτόν τον ορισμό, παρόλο που διαθέτει τεκμήρια του ανθρώπινου πολιτισμού, όπως τα πρωτότυπα έργα διακεκριμένων καλλιτεχνών που χρονολογούνται από το 1938. Η ιστορία, η αρχιτεκτονική και η τέχνη ήταν τα τρία πολιτιστικά στοιχεία που αναδείχθηκαν με τεκμήρια για να υποστηρίξουν την σημαντικότητα ανάδειξης αυτών. Η ένταξη του Δημαρχείου Αθηνών, σε πλαίσιο ψηφιακής οντότητας κρίνεται απαραίτητη. Η πρόταση για τη δημιουργία «Εικονικού Δημαρχείου Αθηνών» μέσω της τεχνολογίας

⁴⁵ Πολιτισμός και Ψηφιακή τεχνολογία, 8ο Διαπανεπιστημιακό σεμινάριο βιώσιμης ανάπτυξης, πολιτισμού και παράδοσης, Σύρος 2018, Δρ. Αγησίλαος Οικονόμου, Ψηφιακές πολιτιστικές διαδρομές μέσω γεωγραφικών συστημάτων πληροφορικής (GIS).

⁴⁶ Πολιτισμός και Ψηφιακή τεχνολογία, 8ο Διαπανεπιστημιακό σεμινάριο βιώσιμης ανάπτυξης, πολιτισμού και παράδοσης, Σύρος 2018, Δρ. Αγησίλαος Οικονόμου, Ψηφιακές πολιτιστικές διαδρομές μέσω γεωγραφικών συστημάτων πληροφορικής (GIS).

Virtual Reality (Εικονική Πραγματικότητα) θα αποτελέσει σημαντική πηγή πληροφοριών, οι οποίες θα διατηρηθούν για απροσδιόριστα μεγάλο χρονικό διάστημα. Τέλος, η προσομοίωση στους χώρους του πρώτου ορόφου και στα πρωτότυπα έργα τέχνης του Δημαρχείου, θα συμβάλλει στην προβολή και προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

9. ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΕΙΚΟΝΩΝ

Δημαρχείο Αθηνών

Δημαρχεῖο Αθηνῶν. Πόλεις και μνημεία στην Ελλάδα του Όθωνα. Αλέξανδρου Παπαγεωργίου – Βενέτα. Αθήναι 2010.

Δημαρχεῖο Αθηνῶν. Εθνικό Ιστορικό Αρχείο.

Δημαρχείο Αθηνών, ηλεκτρονική πηγή.

Δημαρχείο Αθηνών, προσωπικό αρχείο.

Τάκης Παρλαβάντζας (1930-2014)

Ο Θησέας απαλλάσσει την Αθήνα από την Μινωική κυριαρχία, προσωπικό αρχείο.

Στοιχεία εκθέματος

Δημιουργός: Τάκης Παρλαβάντζας

Τίτλος: Ο Θησέας απαλλάσσει την Αθήνα από την Μινωική κυριαρχία

Περιγραφή: Ο Θησέας, ο βασιλιάς της Αθήνας απαλλάσσει την πόλη από την Μινωική κυριαρχία.

Ο Θησέας αποκάλυψε για πρώτη φορά την πόλη με το όνομα «Αθήναι», αφού είχε ενώσει τις διάσπαρτες και αντιμαχόμενες Αθηναϊκές φυλές και εκείνος που έθεσε τα θεμέλια του δημοκρατικού πολιτεύματος. Υπήρξε ο κατεξοχήν ηγέτης και θεσπιστής. Τα οστά του Θησέα έχουν μεταφερθεί στην Αθήνα και τοποθετήθηκαν στο σημερινό Θησείο, το οποίο καθιερώθηκε ως τόπος λατρείας του ήρωα).

Τέχνη: Βιτρό

Είδος τεχνικής: Υαλογραφία, ζωγραφική σε γυαλί.

Διαστάσεις: περ. 30τ.μ./6

Τοποθεσία: α΄ όροφος, στη βόρεια πλευρά του κεντρικού κλιμακοστασίου της κύριας εισόδου

Χρονολόγηση: 1987

Η ναυμαχία της Σαλαμίνας, προσωπικό αρχείο.

Στοιχεία εκθέματος

Δημιουργός: Τάκης Παρλαβάντζας

Τίτλος : Η ναυμαχία της Σαλαμίνας

Περιγραφή: Πρόκειται για την πρώτη μεγάλη νίκη εναντίον των Περσών 480π.Χ. χάρη στην οποία η Αθήνα αναδείχθηκε η πιο σημαντική πόλη των αρχαίων χρόνων, στηριζόμενη στη ναυτική της δύναμη και στις στρατηγικές κινήσεις του Θεμιστοκλή. Στη ναυμαχία της Σαλαμίνας δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη φυσιογνωμία του Θεμιστοκλή, η οποία τονίζεται και με την αναγραφή του ονόματός του στην τριήρη επάνω στην οποία βρίσκεται.

Τέχνη: Βιτρό

Είδος τεχνικής: Υαλογραφία, ζωγραφική σε γυαλί.

Διαστάσεις: περ. 30τ.μ./6

Τοποθεσία: α΄ όροφος, στη νότια πλευρά του κεντρικού κλιμακοστασίου της κύριας εισόδου

Χρονολόγηση: 1987

Βλάσιος Τσοτσώνης, ο ζωγράφος των αγγέλων (γεννήθηκε το 1951)

Η θεά Αθηνά, προσωπικό αρχείο.

Στοιχεία εκθέματος

Δημιουργός: Βλάσιος Τσοτσώνης

Τίτλος: Η Θεά Αθηνά

Περιγραφή: Η Ειρηνοφόρος (γιατί έφερε την ειρήνη στον κόσμο) θεά Αθηνά φυτεύει το ιερό δέντρο, την ελιά, στην Αθηναϊκή Ακρόπολη.

Τέχνη: Ψηφιδωτό

Είδος τεχνικής: Η επένδυση επιφανειών με μικρές, συνήθως τετράγωνες, ψηφίδες από φυσικά πετρώματα ή υαλόμαζα οι οποίες προσκολλώνται σε κατάλληλα διαμορφωμένο υπόστρωμα από ασβεστοκονίαμα δημιουργώντας περίτεχνα διακοσμημένες επιφάνειες.

Διαστάσεις: Μη διαθέσιμο

Τοποθεσία: α' όροφος στη βόρεια πλευρά του κεντρικού κλιμακοστασίου της κύριας εισόδου

Χρονολόγηση: 1999

Ο Άγιος Διονύσιος Αρεοπαγίτης, προσωπικό αρχείο.

Στοιχεία εκθέματος

Δημιουργός: Βλάσιος

Τσοτσώνης

Τίτλος: Ο Άγιος Διονύσιος
Αρεοπαγίτης

Περιγραφή: Ο «σοφώτατος»
ιεράρχης Διονύσιος, όπως
αναφέρεται στο δοξαστικό του
ποιητή Βυζαντίου, πολιούχος
Άγιος της πολυθαύμαστης
πόλεως των Αθηνών, τιμάται
ως ιερομάρτυς. Η
προσωπικότητά του Διονύσιου
προβάλλεται μέσα από το
ψηφιδωτό, και ισορροπεί
σταθερά ανάμεσα στο ζυγό της
Δικαιοσύνης και στο σταυρό
του μαρτυρίου, ομολογώντας
και διδάσκοντας, προτείνοντας
και προσκαλώντας.

Ο Άγιος Διονύσιος, σε μία αριστουργηματική χρωματική έκφραση, φόρεσε την επίσημη ιερατική στολή του και στάθηκε ενώπιον μας για να νιώσουμε όλοι το βάθος της Ελληνικής διάνοησης, το μέγεθος της Αγιοσύνης και η γοητεία του πνεύματος⁴⁷.

Τέχνη: Ψηφιδωτό

Είδος τεχνικής: Η επένδυση επιφανειών με μικρές, συνήθως τετράγωνα, ψηφίδες από φυσικά πετρώματα ή υαλόμαζα οι οποίες προσκολλώνται σε κατάλληλα διαμορφωμένο υπόστρωμα από ασβεστοκονίαμα δημιουργώντας περίτεχνα διακοσμημένες επιφάνειες.

Διαστάσεις: Μη διαθέσιμο.

Τοποθεσία: α' όροφος στη νότια πλευρά του κεντρικού κλιμακοστασίου της κύριας εισόδου

Χρονολόγηση: 1999

⁴⁷ Δημαρχείο Αθηνών. Έκδοση πολιτισμικός οργανισμός Δήμου Αθηναίων, Δεκέμβριος 2002, 2000 αντίτυπα.

Λουκία Γεωργαντή, «Μαντάμ Τισό» της Ελληνικής γλυπτικής (1919-2001)

Δήμαρχοι της πόλης των Αθηνών⁴⁸

Αν. Πετράκης (1835-1837), Δ. Καλλιφρονάς (1837-1841), Σ. Βενιζέλος (1845-1850), Ν. Ζαχαρίτσας (1850-1851), Ι. Κονιάρης (1851-1854), Κ. Γαλάτης (1855-1857), Γ. Σκούφος (1857-1862 και 1866-1870), Εμ. Κουτσικάρης (1863-1865), Π. Ζαζαρίτσας (1865-1866)

Δήμαρχοι της πόλης των Αθηνών⁴⁹

Π. Κατσώτας (1954-1959), Α. Τσουκαλάς (1959-1964), Γ. Πλυτάς (1964-1967), Κ. Δάρας (1974-1975), Ι. Παπαθεοδώρου (1975-1978), Δ. Μπέης (1979-1986), Μ. Έβερτ (1987-1989), Ν. Γιατρακός (1989-1990), Α. Τρίτσης (1991-1992)

⁴⁸ Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

⁴⁹ Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

Δήμαρχοι της πόλης των Αθηνών⁵⁰

Σ. Πάτσης (1917-1920 και 1922-1929), Κ. Κοτζιάς (1934-1936), Αμβρ. Πλυτάς (1936-1941), Κ. Μέρμηγκας (1941), Αγγ. Γεωργιάτος (1941-1944), Αρ. Σκληρός (1944-1946), Ι. Πίτσικας (1946-1950), Α. Ραγκούσης (1950-1951), Κ. Νικολόπουλος (1951-1954)

Δήμαρχοι της πόλης των Αθηνών⁵¹

Π. Κυριακός (1870-1879), Δ. Σούτσος (1879-1887), Τιμ. Φιλήμων (1887-1891), Μ. Μελάς (1891-1894), Δ. Συληβριώτης (1894-1895), Λ. Καλλιφρονάς (1895-1899), Σπ. Μερκούρης (1899-1914 και 1929-1934), Εμ. Μπενάκης (1914-1916), Γ. Τσόχας (1916-1917 και 1920-1922)

Στοιχεία εκθεμάτων

Δημιουργός: Λουκία Γεωργαντή

Τίτλος: Δήμαρχοι της πόλης των Αθηνών.

Περιγραφή: Δήμαρχοι της πόλης των Αθηνών (1835-1922).

Τέχνη: Ομοιώματα – μικρογραφία από

Διαστάσεις: ύψος έως 15εκ.

Είδος τεχνικής: πηλός πλασμένος σε ψημένη γη (τέρρα - κόττα)

Τοποθεσία: α' όροφος, Αίθουσα τελετών, Γραφείο Δημάρχου.

Χρονολόγηση: 1936-1922.

⁵⁰ Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

⁵¹ Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).

Στοιχεία εκθέματος

Δημιουργός: Λουκία Γεωργαντή

Τίτλος: Δημήτριος Καλλιφρονάς (1837-1841)

Δήμαρχος Αθηνών

Περιγραφή: Έλληνας αγωνιστής του 1821 και πολιτικός του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους. Είχε το προσωνύμιο «φουστανελοφόρος».

Τέχνη: Ομοίωμα - μικρογραφία από πηλό πλασμένη, σε ψημένη γη (τέραρα - κόττα).

Διαστάσεις: ύψος έως 15εκ.

Τοποθεσία: α' όροφος αίθουσα Τελετών (όπου και πραγματοποιούνται οι πολιτικοί γάμοι), δίπλα στο γραφείο Δημάρχου. Το 2^ο κατά σειρά από τα 36 συνολικά ομοιώματα που βρίσκεται στην κάτω σειρά της πρώτης ξύλινης με γυάλινη επένδυσης βιτρίνας.

Χρονολόγηση: μετά από 1936

Στοιχεία εκθέματος

Δημιουργός: Λουκία Γεωργαντή

Τίτλος: Σπύρος Μερκούρης (1899-1914)

Δήμαρχος Αθηνών

Περιγραφή: Έλληνας πολιτικός, βουλευτής, δήμαρχος Αθηναίων επί σειρά ετών και παππούς της Μελίνας Μερκούρη.

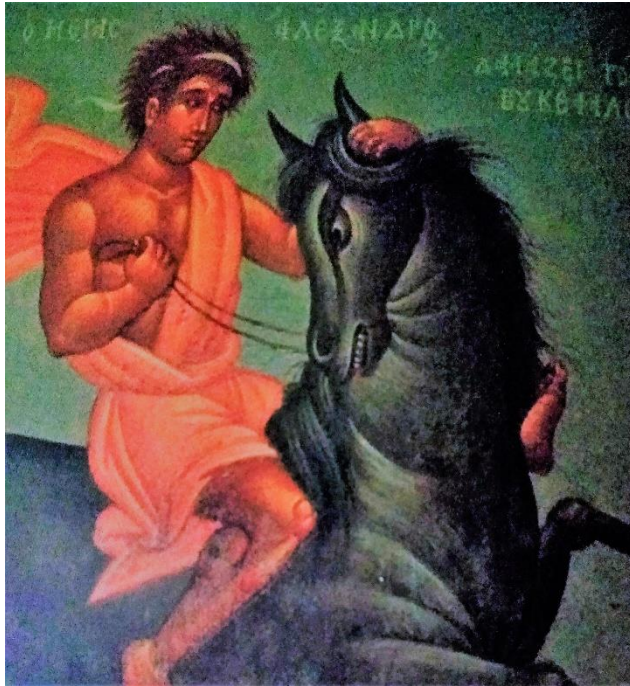
Τέχνη: Ομοίωμα - μικρογραφία από πηλό πλασμένη, σε ψημένη γη (τέραρα - κόττα).

Διαστάσεις: ύψος έως 15εκ.

Τοποθεσία: α' όροφος αίθουσα Τελετών (όπου και πραγματοποιούνται οι πολιτικοί γάμοι), δίπλα στο γραφείο Δημάρχου. Το 15^ο κατά σειρά από τα 36 συνολικά ομοιώματα που βρίσκεται στην απάνω σειρά της πρώτης ξύλινης με γυάλινη επένδυσης βιτρίνας.

Χρονολόγηση: μετά από 1936

Φώτης Κόντογλου, ο τελευταίος υστεροβυζαντινός ζωγράφος (1895-1965)

Στοιχεία εκθέματος

Δημιουργός: Φώτης Κόντογλου
Τίτλος : Ο Μέγας Αλέξανδρος
δαμάζει τον βουκέφαλον

Περιγραφή: Αναπαράσταση του παιδικού κατόρθωματος του κατοπινού μεγάλου στρατηλάτη. Μικρό παλικαρόπουλο ο Αλέξανδρος, με το χιτώνα του να ανεμίζει σαν αναπετάρη του Αι Γιώργη, αρπάζει από τη χαίτη το άλογο, που φαίνεται να πετάει στον αέρα.

Τέχνη: Τοιχογραφία

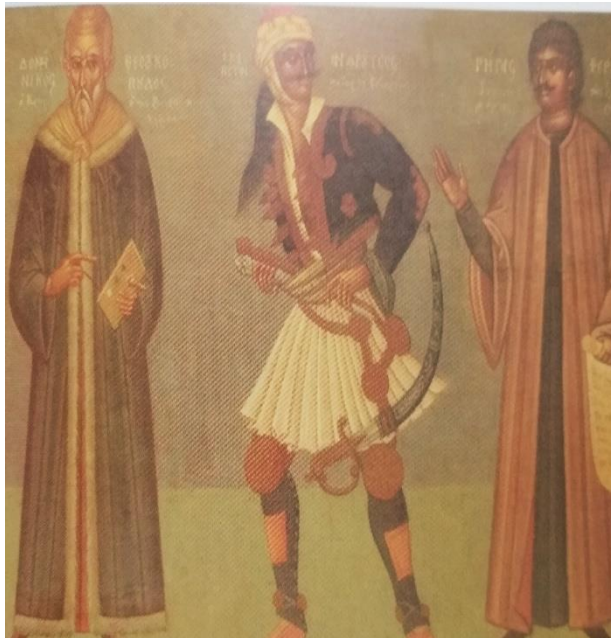
Είδος τεχνικής: Ελαιογραφία

Διαστάσεις: Μη διαθέσιμο.

Ο Μέγας Αλέξανδρος δαμάζει τον βουκέφαλον, προσωπικό αρχείο

Τοποθεσία: α' όροφος, Αίθουσα Αναγνωστηρίου, Δημαρχείο Αθηνών, στην κάτω ζώνη στον ανατολικό τοίχο

Χρονολόγηση: 1937-40 (επιδιόρθωση 1987 & 2002)

Στοιχεία εκθέματος

Δημιουργός: Φώτης Κόντογλου

Τίτλος: Δομήνικος

Θεοτοκόπουλος, Καπετάν

Ανδρούτσος και Ρήγας Φεραίος

Περιγραφή: Ο «Δομήνικος

Θεοτοκόπουλος Κρης ο την

ζωγραφικήν κλείσας» αποδίδεται με

τα κύρια φυσιογνωμικά

χαρακτηριστικά τα γνωστά από την

αυτοπροσωπογραφία του, αλλά σε

βυζαντινότροπη μετάπλαση.

Ακολουθεί ο «Καπετάν Ανδρούτσος

πατήρ του Οδυσσέως», κλέφτης

λυγερόκορμος, με την φουστάνελα

και τα πλουμιστά άρματά του.

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, Καπετάν Ανδρούτσος και Ρήγας Φεραίος, προσωπικό αρχείο.

Ο «Ρήγας Φεραίος ο πρωτομάρτυς της ελευθερίας», στο γνωστό προσωπογραφικό τύπο κρατεί ανοικτό ειλητό με την επιγραφή: «τι σε ωφελείν αν ζήσεις και είσαι στη σκλαβιά, φαντάσου πως σε ψένουν καθ' ώρα στη φωτιά».

Τέχνη: Τοιχογραφία

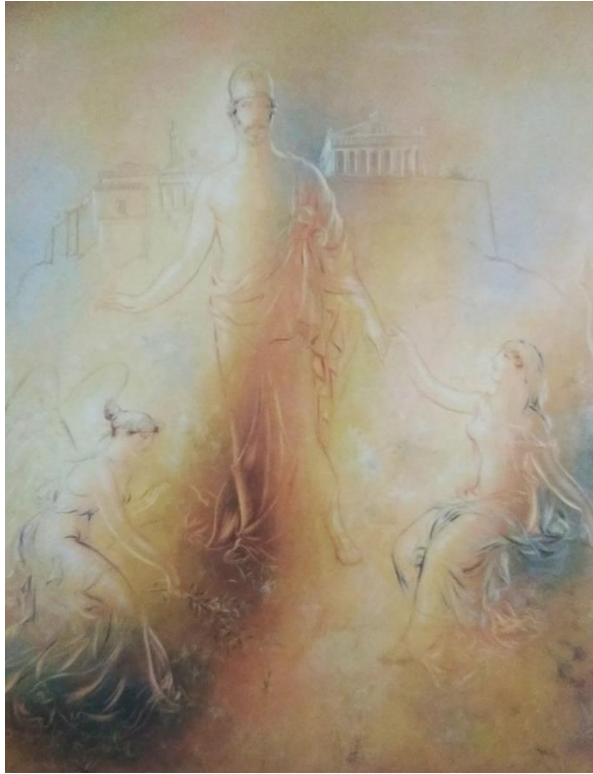
Είδος τεχνικής: Ελαιογραφία

Διαστάσεις: Μη διαθέσιμο.

Τοποθεσία: α' όροφος, Αίθουσα Αναγνωστηρίου, Δημαρχείο Αθηνών, στην άνω ζώνη στον ανατολικό τοίχο

Χρονολόγηση: 1937-40 (επιδιόρθωση 1987 & 2002)

Γιώργος Γουναρόπουλος, ο ζωγράφος με τον ονειρικό χαρακτήρα μορφών (1889-1977)

Η αποθέωση του Περικλή, προσωπικό αρχείο.

Στοιχεία εκθέματος

Δημιουργός: Γιώργος

Γουναρόπουλος

Τίτλος : Η αποθέωση του Περικλή

Περιγραφή: Ο Περικλής

παριστάνεται όρθιος, στο κέντρο της σύνθεσης, χωρίζοντας στα δύο την τοιχογραφημένη επιφάνεια. Η

Ακρόπολη στο βάθος και πίσω από τον Περικλή, σηματοδοτεί την ισχύ και την πολιτιστική ακτινοβολία της

αθηναϊκής δημοκρατίας. Ο Περικλής περιστοιχίζεται στ' αριστερά του από την Ασπασία (σύζυγός του) και στα

δεξιά του από τη Δόξα και την Αθηνά. Η πρώτη καταθέτει στεφάνι στα πόδια του και η δεύτερη του προσφέρει κλαδί δάφνης.

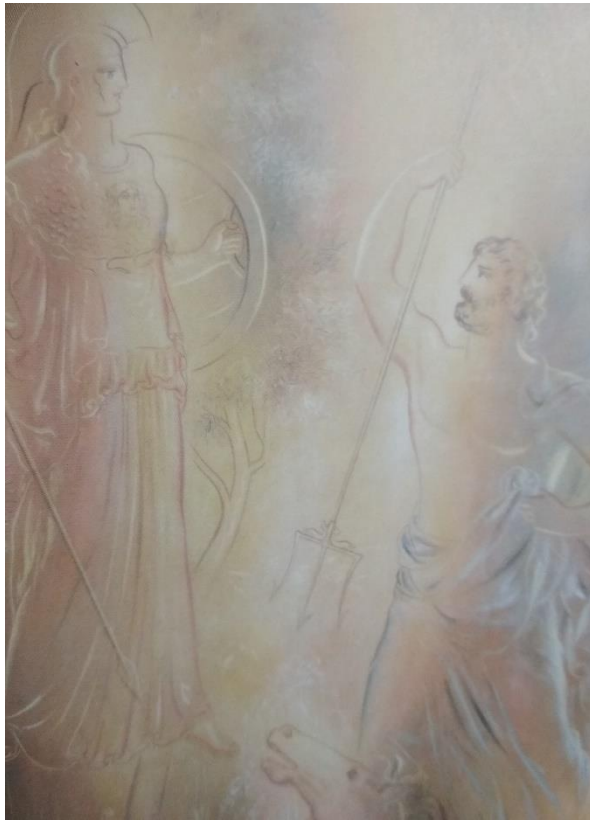
Τέχνη: Τοιχογραφία

Είδος τεχνικής: Ελαιογραφία (λάδι και κερί).

Διαστάσεις: περ. 7,68X3,02

Τοποθεσία: α' όροφος, Παλιά Αίθουσα Δημοτικού Συμβουλίου, Δημαρχείο Αθηνών , στο νότιο, ενιαίο τοίχο της αίθουσας, στην κεντρική σύνθεση της τοιχογραφίας

Χρονολόγηση: 1938-39 (επιδιόρθωση 1962 ίδιο)/ (επιδιόρθωση 1987 & 2002)

Στοιχεία εκθέματος

Δημιουργός: Γιώργος

Γουναρόπουλος

Τίτλος : Διαμάχη Αθηνάς και Ποσειδώνα

Περιγραφή: Η Αθηνά και ο Ποσειδώνας διεκδικούσαν την ίδια πόλη. Ανέβηκαν λοιπόν στον βράχο της Ακρόπολης και ενώπιον των Αθηναίων αποφάσισαν ότι όποιος προσέφερε στους κατοίκους το ωραιότερο δώρο, θα την αποκτούσε. Ο Ποσειδώνας χτύπησε σε μια πλευρά του λόφου με την τρίαινά του και αμέσως ανάβλυσε μια πηγή με νερό. Ο λαός θαύμασε, αλλά το νερό ήταν αλμυρό σαν το νερό της θάλασσας, που ήταν το βασίλειο του Ποσειδώνα κι έτσι δεν ήταν πολύ χρήσιμο.

Διαμάχη Αθηνάς και Ποσειδώνα, προσωπικό αρχείο.

Το δώρο της Αθηνάς ήταν ένα δέντρο ελιάς, κάτι που ήταν καλύτερο, μιας και παρείχε στην πόλη τροφή, λάδι και ξυλεία. Έτσι, κέρδισε τη μονομαχία η Αθηνά και ονόμασε την πόλη της Αθήνα.

Τέχνη: Τοιχογραφία

Είδος τεχνικής: Ελαιογραφία (λάδι και κερι).

Διαστάσεις: περ. 2,37X1,80

Τοποθεσία: α΄ όροφος, Παλιά Αίθουσα Δημοτικού Συμβουλίου, Δημαρχείο Αθηνών, στο δυτικό τοίχο της αίθουσας,

Χρονολόγηση: 1938-39 (επιδιόρθωση 1962 ίδιο)/ (επιδιόρθωση 1987 & 2002

10. ΠΗΓΕΣ

Βιβλιογραφία

1. ΑΘΗΝΑ. Ένα όραμα του κλασικισμού. Αλέξανδρος Παπαγεωργίου– Βενετάς. Εκδόσεις Καπόν, 2001.
2. Αθήνα, ζεις; Η πόλη που έφυγε, η πόλη που μένει ..., Αντώνης Β. Καπετάνιος, εκδόσεις Φιλιπότη, Αθήνα, 2006.
3. ΑΘΗΝΑ. Ιχνηλατώντας την πόλη με οδηγό την ιστορία και την λογοτεχνία. Θανάσης Γιοχάλας, Τόνια Καφετζάκη, 5^η Έκδοση Εστία, Αθήνα, 2017.
4. ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, Από του 19ου εις τον 20ον αιώνα. Κώστα Η. Μπίρη, Εκδοτικός οίκος «Μέλισσα», Αθήνα, 1995.
5. "Γουναρόπουλος" Ματούλα Σκαλτσά, έκδοση Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων, Αθήνα, 1990.
6. Έκδοση: Δήμος Αθηναίων. 2004 (1000 αντίτυπα).
7. Έκδοση: Πολιτισμικός οργανισμός Δήμου Αθηναίων. 2002 (2000 αντίτυπα).
8. Ιστορία του Δήμου Αθηναίων 1835-1971. Δήμος Αθηναίων. Αθήνα 1972.
9. Η οικία Κουτσογιάννη και ο αρχιτέκτονας της Π. Κάλκος. Μάνου Γ. Μπίρη. Αθήνα 1972.
10. Πόλεις και μνημεία στην Ελλάδα του Όθωνα. Αλέξανδρου Παπαγεωργίου – Βενετα. Αθήνα 2010.

Συνέδρια

1. Πολιτισμός και Ψηφιακή τεχνολογία, 8^ο Διαπανεπιστημιακό σεμινάριο βιώσιμης ανάπτυξης, πολιτισμού και παράδοσης, Σύρος 2018, Δρ. Αγησίλαος Οικονόμου, Ψηφιακές πολιτιστικές διαδρομές μέσω γεωγραφικών συστημάτων πληροφορικής (GIS).

Ηλεκτρονικές πηγές

1. https://el.wikipedia.org/wiki/Παλαιά_Ανάκτορα
2. http://www.eie.gr/archaeologia/gr/arxeio_more.aspx?id=39
3. <https://www.icomoshellenic.gr/>
4. <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikiloc>
5. <https://paletaart.wordpress.com/2017/11/09/παρλαβάντζας-τάκης-takis-parlavantzas-1930-2014/>
6. <http://www.arthellas.gr/bi/parlavantzas/art.html#>
7. <http://vlasiostsotsonis.gr>
8. <http://fragilemag.gr/vlasis-tsotsonis-zografiki/>
9. https://el.wikipedia.org/wiki/Λουκία_Γεωργαντή
10. <http://www.cityofathens.gr/katoikoi/texnes-politismos/xoroi-politismoy/moyseia/moyseio-loykias-georganti>
11. https://el.wikipedia.org/wiki/Φώτης_Κόντογλου
12. <http://www.goumaropoulos.gr/>
13. <http://www.kathimerini.gr/834029/article/politismos/vivlio/mydos-kai-istoria-gia-ton-periklh>